

Τ.Ε.Ι ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΣΕΥΠ
ΤΜΗΜΑ: ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ. ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΩΝ ΤΑΣΕΩΝ».**

ΚΑΡΠΕΤΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΠΑΚΑΒΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΑΤΡΑ, 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την επίδραση της κρίσης στην νοσηλευτική επιστήμη και τους νοσηλευτές, όπως επίσης την αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης και των αναδυόμενων τάσεων. Για τη συγγραφή της μελέτης πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση σε σύγχρονα άρθρα και ερευνητική προσέγγιση μέσω ερωτηματολογίου με σκοπό την άντληση των απόψεων των νοσηλευτών σχετικά με το θέμα αυτό.

Για την ανάπτυξη του ερευνητικού μέρους χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS H 19^H έκδοση, ενώ τα αποτελέσματα φανερώνουν την όξυνση του φαινομένου της μετανάστευσης στο νοσηλευτικό προσωπικό και τις δυσκολίες που υπάρχουν στο εθνικό σύστημα υγείας με την οικονομική κρίση να δυσκολεύει το επάγγελμα του νοσηλευτή.

ABSTRACT

This paper discusses the impact of the crisis in nursing science and nurses in Greece and the intercultural competence and preparedness of nurses. For the preparation of this work used modern articles and literature related to this topic.

The work consists of two parts. The first part identifies the literature review, which is the theoretical part of the work. The second part of the survey approach the present.

Specifically, the research aims to investigate the views of nurses on the impact of the crisis in nursing science and nurses and the intercultural competence and readiness.

The research was based on quantitative methodology, as a tool used in the questionnaire. Statistical analysis was performed with the SPSS statistical package which gave us tables and graphs to fully studying the research results.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	6
Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ.....	6
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.2 Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ.....	7
1.3 ΤΟ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	9
1.4 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ.....	12
1.5 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	18
ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	18
2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	18
2.2 ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	20
2.3 ΤΑ ΕΙΔΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ	22
2.4 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΡΕΥΜΑ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ	24
2.5 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ	29
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	29
3.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	29
3.2 ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	29
3.3 ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	29
3.4 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ.....	31
3.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	32
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ- ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	32
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΤΥΧΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ	77

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84
ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναμφισβήτητα, η οικονομική κρίση, η πολιτική αστάθεια, οι ελλειμματικοί προϋπολογισμοί και οι δαπάνες οδήγησαν στην αποδυνάμωση του δημοσίου τομέα και συγκεκριμένα του υγειονομικού. Ο υγειονομικός τομέας εξαρτάται σημαντικά από την στελέχωση στις δομές της υγείας, από την εκπαίδευση και τις ικανότητες του προσωπικού. Είναι φανερό, ότι η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης και συγκεκριμένης στρατηγικής σχεδιασμού ανθρώπινων πόρων είναι απαραίτητη ώστε να διαμορφώνονται και να κατανοούνται καλύτερα τα προβλήματα και οι εντάσεις που κάθε πολιτική καλείται να αντιμετωπίσει (Kerasidou et.al, 2009).

Έπειτα, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ) οι παράγοντες που συντελούν στην ζήτηση για ανθρώπινο δυναμικό νοσηλευτών είναι οι εξής:

- Οι ανάγκες στην υγεία (δημογραφικά χαρακτηριστικά, επιδημίες)
- Το σύστημα υγείας (τεχνολογία , χρηματοδότηση)
- Το πλαίσιο οργάνωσης (εργασία και εκπαίδευση, μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο τομέα)

Ταυτόχρονα, η παγκοσμιοποίηση και η αναζήτηση καλύτερων συνθηκών εργασίας και αμοιβών στο χώρο της υγείας συμπεριλαμβάνονται στους μοχλούς των ανθρώπινων πόρων της υγείας. Επίσης, οι ανάγκες στο τομέα της υγείας ποικίλουν όποτε οι στρατηγικές σχεδιασμού διαχείρισης ανθρώπινων πόρων σχετίζονται:

- Με την στελέχωση του προσωπικού τόσο σε ποσότητα όσο και σε ποιότητα
- Με το μίγμα δεξιοτήτων να κατανέμονται δηλαδή ανάλογα με τις ανάγκες που εμφανίζονται
- Με τις συνθήκες εργασίας (εργασιακό περιβάλλον, αποζημίωση)

Τέλος, σκοπός του σχεδιασμού του ανθρώπινου δυναμικού είναι η διατήρηση ενός αριθμού επαγγελματιών υγείας με κατάλληλες δεξιότητες και στόχους, που θα

εισάγονται όπου υπάρχει ζήτηση και ανάγκη. Είναι φανερό, ότι ο τομέας της υγείας στην Ελλάδα εμφανίζει πολλά αρνητικά και ειδικότερα όσο αναφορά το ανθρώπινο δυναμικό, η όξυνση βέβαια του προβλήματος αυτού έχει αυξηθεί με την πάροδο της οικονομικής κρίσης (Ntshingila et.al, 2016).

1.2 Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Αναμφισβήτητα, το επάγγελμα του νοσηλευτή σύμφωνα με διεθνείς έρευνες εντάσσεται μέσα στα δέκα επαγγέλματα με ετήσια αύξηση των θέσεων εργασίας. Καθώς ολοένα και αυξάνεται το προσδόκιμο ζωής και τα κρούσματα χρόνιων νοσημάτων, έτσι το επάγγελμα του νοσηλευτή καθίσταται απαραίτητο. Ο καλός νοσηλευτής χαρακτηρίζεται από εκτεταμένη εκπαίδευση και αρκετή εμπειρία.

Τα τελευταία χρόνια το επάγγελμα του νοσηλευτή απαιτεί ολοένα και περισσότερες επαγγελματικές γνώσεις, η ανάγκη για μελέτη και γνώση είναι απαραίτητη. Κάποια από τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχει ο νοσηλευτής είναι:

- Φιλομαθής, παρατηρητικός και άψογος επαγγελματίας
- Ευέλικτος, ανεκτικός, υπομονετικός με τους συναδέλφους του αλλά και με τους ασθενείς
- Ανοιχτό μυαλό και να προσπαθεί να δώσει λύσεις άμεσα σε κάθε περιστατικό
- Αποτελεσματικός καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται με γοργούς ρυθμούς
- Σωστή διαχείριση του άγχους κάτω από δύσκολες συνθήκες
- Προσαρμοστικός λόγω ελλείψεων προσωπικού στα νοσοκομεία

Είναι φανερό ότι ο νοσηλευτής είναι ένα άτομο που παρέχει φροντίδα και περίθαλψη στους ασθενείς και αυτό είναι που κάνει το επάγγελμα τόσο ξεχωριστό και ενδιαφέρον. Η παροχή ιατρικής φροντίδας προκαλεί μεγάλη ένταση στους νοσηλευτές οι οποίοι δουλεύουν δέκα ώρες και παραπάνω για το κοινό καλό. Κάθε τομέας της νοσηλευτικής έχει την δική του ευχαρίστηση και διαφέρει από άτομο σε άτομο. Στη νοσηλευτική δεν υπάρχουν περιθώρια για λάθη, ο νοσηλευτής οφείλει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός με τους ασθενείς προς αποφυγή τυχόν δικαστικών διαμαχών. Επίσης, ο νοσηλευτής απαιτείται να έχει θάρρος και να είναι υπεύθυνος για οποιαδήποτε φαρμακευτική αγωγή θα εφαρμόσει στον ασθενή. Επίσης ο

νοσηλευτής εμφανίζει σημάδια εξάντλησης λόγω του άγχους και της κούρασης που απορρέει τις περισσότερες φορές από την έλλειψη προσωπικού. Οι βάρδιες, οι ελλείψεις σε προσωπικό, και οι χαμηλοί μισθοί διογκώνουν κι άλλο τα προβλήματα στην εργασία τους. Πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι ένας νοσηλευτής αφιερώνει την ζωή του στην φροντίδα των ασθενών του και αυτό μπορεί να τον εξαντλήσει σωματικά και ψυχικά ειδικά όταν πρόκειται για βαριές ασθένειες (Cuche et.al, 2001).

Η πρωταρχική μέριμνα του νοσηλευτή κατά την παροχή των υπηρεσιών του είναι η κάλυψη των αναγκών του ασθενή. Για το συμφέρον του ασθενή στα πλαίσια της πρόληψης, διάγνωσης, θεραπείας, αποκατάστασης και ανακούφισης από τον πόνο, επιβάλλεται ο νοσηλευτής να εφαρμόζει ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών και επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων και την εμπειρία του, διατηρώντας σε κάθε περίπτωση την επιστημονική και επαγγελματική του αυτονομία.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο νοσηλευτής οφείλει κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του να απέχει από κάθε πράξη ή παράλειψη που είναι δυνατόν να δημιουργήσει την υπόνοια ότι καταφεύγει σε εξαπάτηση των ασθενών, προσέλευση πελατείας, συνεταιρισμό με άτομα που δεν ασκούν το επάγγελμα, συγκάλυψη ατόμων που ασκούν μη νόμιμα το επάγγελμα ή αθέμιτο ανταγωνισμό συναδέλφων. Είναι αναγκαίο, σε κάθε περίπτωση να διατηρεί αγαθές σχέσεις με το νοσηλευτικό προσωπικό και να συνεργάζεται αρμονικά με όλους τους άλλους επαγγελματίες υγείας όπως, ιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς, φυσικοθεραπευτές, τραυματιοφορείς, διοικητικούς κ.α.

Έπειτα, οφείλει απεριόριστο σεβασμό στην αξία της ανθρώπινης ζωής, λαμβάνοντας υπόψη κάθε μέτρο για τη διάσωση ή διατήρησή της. Χρειάζεται, να τηρεί τις γενικές αρχές ηθικής και δεοντολογίας κατά την εκπόνηση κάθε επιδημιολογικής, κλινικής ή άλλης έρευνας, όπως αυτές τίθενται στους διεθνείς κώδικες και διατυπώνονται ειδικότερα από την αρμόδια επιτροπή ηθικής και δεοντολογίας. Επίσης, είναι απαραίτητο να λαμβάνει ιδιαίτερη μέριμνα για το σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων των προσώπων που συμμετέχουν, την επιστημονική ακρίβεια των αποτελεσμάτων της έρευνας και την τήρηση του νοσηλευτικού απορρήτου.

Καθήκον του νοσηλευτή αποτελεί η φροντίδα του ασθενή διαμέσου της δημιουργίας ενός κατάλληλου θεραπευτικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο απολαμβάνει σωματική, ψυχική και πνευματική υγεία και ικανοποίηση των αναγκών του ασχέτως με τις ιδεολογικές, θρησκευτικές και άλλες τοποθετήσεις.

Επιβάλλεται να επιδεικνύει προς όλους τους ασθενείς την ίδια παροχή φροντίδας, επιμέλεια και αφοσίωση ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές, ιδεολογικές ή άλλες τοποθετήσεις τους, την κοινωνική και την οικονομική τους κατάσταση ή τη βαρύτητα της ασθένειας.

Επίσης έχει την δυνατότητα άρνησης των υπηρεσιών του στις περιπτώσεις εκείνες που η ενδεδειγμένη επιστημονικά προληπτική, διαγνωστική ή θεραπευτική αγωγή προσκρούει στις προσωπικές ηθικές του αντιλήψεις και οφείλει να ενημερώνει απ' ευθείας τον προϊστάμενο του.

Παράλληλα πρέπει να σέβεται και να συνεργάζεται αρμονικά με τους ιατρούς, ακολουθώντας με ακρίβεια τις ιατρικές τους οδηγίες, διατηρώντας συγχρόνως την επιστημονική ιδιότητά του σαν ισότιμο μέλος θεραπευτικής ομάδας.

Τέλος, οφείλει να συνεργάζεται με το λοιπό προσωπικό και απαγορεύεται να προβαίνει σε επικριτικά σχόλια ή αποδοκιμασίες του έργου των ιατρών και του λοιπού προσωπικού (Ntshingila et.al, 2016).

1.3 ΤΟ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο αριθμός των νοσηλευτών της χώρας μας υπολείπεται έναντι του αριθμού των γιατρών. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2009 (Kerasidou et.al , 2009) παρατηρήθηκε η έντονη δυσαναλογία και έλλειψη των νοσηλευτικών υπηρεσιών ανάλογα με τις ανάγκες του πληθυσμού συγκρίνοντας τη κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα και παγκοσμίως. Πολλά νοσηλευτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν σοβαρά θέματα στελέχωσης προσωπικού των νοσηλευτών. Σύμφωνα με τον δείκτη του ΟΟΑΣΑ αντιστοιχούν 2,3 νοσηλευτές ανά κλίνη ενώ η χώρα μας βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις με δείκτη 0,67 νοσηλευτές ανά κλίνη.

Επιπλέον ο χώρος της υγείας εμφανίζει σημαντικές ελλείψεις σε νοσηλευτικό προσωπικό, το πρόβλημα αυξάνεται όταν ο ήδη περιορισμένος αριθμός νοσηλευτών συρρικνώνεται περισσότερο με αποτέλεσμα πολλά νοσοκομειακά ιδρύματα να έχουν λειτουργικά προβλήματα. Το νοσηλευτικό προσωπικό στην Ελλάδα κατανέμεται δυσανάλογα με βάση την πληθυσμιακή κατάταξη της χώρας, μέσω του οποίου διαφαίνεται η έλλειψη σχεδιασμού στην στελέχωση και των κριτηρίων κατανομής. Από την έρευνα (Kerasidou et.al , 2009) συνεπάγεται ότι οι νοσηλευτές σε σχέση με τους γιατρούς δεν συγκεντρώνονται σε μεγάλα αστικά κέντρα αλλά σε μικρότερες

περιοχές όπως είναι ο νομός Ιωαννίνων και Άρτας ενώ η Εύβοια με τις Κυκλάδες φαίνεται να συγκεντρώνουν τον μικρότερο αριθμό νοσηλευτών. Η άνιση κατανομή αυτή υποδηλώνει την έλλειψη στελέχωσης που υπάρχει στα νοσοκομειακά ιδρύματα της χώρας καθώς οι επιλογές γίνονται χωρίς ορθολογικά κριτήρια. Τέλος, επιτακτική ανάγκη είναι ο σχεδιασμός στρατηγικής ανθρώπινου δυναμικού ώστε να βελτιωθεί η λειτουργική κατάσταση των νοσοκομείων και να αναβαθμιστεί η παροχή υπηρεσιών.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι η αναβάθμιση του ρόλου των νοσηλευτών θα έχει ως στόχο την διαμόρφωση ενός λειτουργικού συστήματος υγείας και την καλύτερευση των επαγγελματιών υγείας. Το επάγγελμα των νοσηλευτών έχει ως στόχο την βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των υπηρεσιών υγείας και δείχνουν ότι :

- Ø Καλύτερεύει η πρόσβαση ασθενών και ελαχιστοποιούνται οι λίστες αναμονής καθώς παρέχονται υπηρεσίες ανάλογης ποιότητας με του γιατρού.
- Ø Ικανοποιείται η ανάγκη του ασθενή λόγω του ότι οι νοσηλευτές αφιερώνουν χρόνο στον ασθενή παρέχοντάς του πληροφορίες και συμβουλές .
- Ø Μειώνεται το κόστος καθώς η προσφορά των υπηρεσιών μοιράζεται μεταξύ των γιατρών και των νοσηλευτών λόγω της αύξησης των αναγκών .
- Ø Διατηρείται ένα ικανοποιητικό επίπεδο εξυπηρέτησης υπηρεσιών σε συνδυασμό με την τεχνολογική ανάπτυξη και τους ελάχιστους πόρους.
- Ø Βελτιώνεται η επαγγελματική προοπτική των νοσηλευτών κάνοντας πιο δυνατό τον κλάδο του ανθρώπινου δυναμικού της νοσηλευτικής (Ntshingila et.al, 2016).

Παράλληλα, κρίνεται απαραίτητος ένας στρατηγικός σχεδιασμός ανθρώπινου δυναμικού που θα εξισορροπήσει την άνιση κατανομή στα νοσοκομειακά ιδρύματα. Η αγορά εργασίας στον τομέα της υγείας χωρίζεται σε δύο μέρη στην **σχεδιασμένη** και την **ελεύθερη** αγορά. Στην σχεδιασμένη αγορά το μέγεθος και το είδος του προσωπικού που θα εισαχθεί στο σύστημα υγείας εφαρμόζεται με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν. Οι προσλήψεις σε εργατικό δυναμικό πραγματοποιούνται σύμφωνα με την μελλοντική ζήτηση και τον αριθμό των εισακτέων που εισέρχονται στις σχολές της νοσηλευτικής. Επίσης, η σχεδιασμένη αγορά καθορίζει την ίση κατανομή νοσηλευτικού προσωπικού βάσει των αναγκών ανά γεωγραφική περιφέρεια δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους νοσηλευτές να διαφοροποιούνται ανάλογα με το βιοτικό επίπεδο κάθε περιοχής.

Ενώ, στην ελεύθερη αγορά το μέγεθος και το είδος του προσωπικού που θα εισαχθεί στο σύστημα υγείας σχετίζεται με τους νόμους της ζήτησης και της προσφοράς. Στην ελεύθερη αγορά τα διοικητικά στελέχη του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ) δεν τοποθετούν φραγμούς στον αριθμό των εισακτέων στις σχολές της νοσηλευτικής και δεν σχετίζεται με τις ανάγκες που αποπνέουν από τα νοσοκομειακά ιδρύματα.

Ωστόσο, πολλά νοσηλευτικά ιδρύματα κατέχουν την αυτονομία τους και έχουν αναλάβει την επιχειρησιακή ευθύνη και η διαχείριση του προϋπολογισμού βασίζεται στην ποσότητα και την ποιότητα των παραγωγικών συντελεστών που απαιτούνται για να καλύψουν την ζήτηση των υπηρεσιών υγείας.

Με τις συνθήκες που επικρατούν σε Ελλάδα και Ευρώπη η διαπολιτισμική νοσηλευτική είναι αναγκαία και σημαντική στην παρεχόμενη φροντίδας υγείας, γι' αυτό οι νοσηλευτές οφείλουν να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις διαπολιτισμικές διαφορές των ασθενών τους και να τους παρέχουν αποτελεσματική και πολιτισμική κατάλληλη φροντίδα.

Στο σύστημα υγείας, όπως και ευρύτερα στο κοινωνικό σύνολο, άνθρωποι που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες έρχονται αντιμέτωποι με πολιτισμικά εμπόδια, το ρατσισμό, την προκατάληψη, τη διάκριση, την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, στην πολιτισμική και γλωσσική ιδιαιτερότητα οφείλεται η αποκομιδή αρνητικών εμπειριών από την παροχή υπηρεσιών υγείας, η οποία συχνά οδηγεί τον ασθενή στην επιλογή να διακόψει την παρακολούθησή του από το γιατρό ή τη θεραπεία του και εν τέλει να οδηγηθεί στον αποκλεισμό από το σύστημα υγείας.

Για αυτό το λόγο οι επαγγελματίες υγείας και όσοι ασχολούνται με την προαγωγή της υγείας είναι αναγκαίο να λαμβάνουν υπόψη τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, τις προσωπικές αντιλήψεις και την κουλτούρα του ασθενή, ώστε να του παρέχουν αποτελεσματική και ποιοτική παροχή φροντίδας και περίθαλψης. Τελικά, η διαπολιτισμική νοσηλευτική και η διαπολιτισμική εκπαίδευση των νοσηλευτών συνιστούν αναγκαιότητα στη σύγχρονη εποχή για τον ελλαδικό και ευρωπαϊκό χώρο, η οποία πηγάζει από τις πολιτισμικές, εθνικές και θρησκευτικές διαφορές που εμφανίζει ο πληθυσμός της Ελλάδας και της Ευρώπης κατά κύριο λόγο ως συνέπεια του αυξημένου μεταναστευτικού ρεύματος των τελευταίων δεκαετιών (Osborn et.al, 2016).

Τέλος, η Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας εμπεριέχει τα εξής:

α) Τις ιατρικές και νοσηλευτικές υπηρεσίες και συμβουλές που έχουν ως σκοπό την πρόληψη και αποκατάσταση βλαβών της υγείας που δεν απαιτούν την εισαγωγή του ασθενή σε νοσοκομειακό ίδρυμα.

β) Την παροχή φροντίδας και παρακολούθησης των ασθενών έπειτα από το εξιτήριο του νοσοκομείου.

γ) Τις υπηρεσίες παροχής φροντίδας και περίθαλψης κατ' οίκον.

δ) Τις υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας

ε) Την επείγουσα και ταχύτατη μεταφορά ασθενών μέσω του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.).

στ) Την παροχή ιατρικών συμβουλών και υπηρεσιών από απόσταση με την χρήση ειδικευμένων τεχνολογιών.

ζ) Την παροχή υπηρεσιών σχολικής υγείας και περίθαλψης

1.4 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Η οικονομική κρίση έχει επιφέρει τρομερές συνέπειες στο χώρο της υγείας και πιο συγκεκριμένα στο εργατικό δυναμικό των νοσηλευτών. Ο περιορισμένος αριθμός θέσεων εργασίας και η μείωση μισθών έχει οδηγήσει στην έλλειψη προσωπικού και ακολούθως στην αύξηση του φόρτου εργασίας. Το νοσηλευτικό περιβάλλον εργασίας γίνεται ολοένα και φτωχότερο καθώς συνδέεται με το φόρτο εργασίας των νοσηλευτών και τις χρηματικές απόλαβες αυτών.

Σύμφωνα με έρευνα (Kerasidou et.al, 2009) δεν ήταν εμφανή ακόμα τα σημάδια έλλειψης σε νοσηλευτικό προσωπικό παρά το γεγονός συνταξιοδότησης πολλών νοσηλευτών. Μέχρι και το 2010 οι νέες θέσεις νοσηλευτών παρέμεναν κενές παρόλο που η ανάγκη για κάλυψη νοσηλευτικού προσωπικού ήταν αναγκαία. Έτσι, παρά τον μεγάλο αριθμό ανέργων νοσηλευτών δεν έγιναν προσλήψεις.

Η υγειονομική περίθαλψη του δημοσίου τομέα παρουσιάζει πολλές και σημαντικές ελλείψεις τόσο στην οργανωτική όσο και στην διοικητική δομή. Ο κλάδος των νοσηλευτών δέχτηκε μείωση μισθών και περικοπές αποδοχών σε συνδυασμό και

με την επιβολή φόρων επηρέασε σημαντικά το μηνιαίο εισόδημα τους. Είναι φανερό ότι ένα ποσοστό των νοσηλευτών μετά την αποφοίτηση τους, για 3 χρόνια περίπου, παραμένουν άνεργοι. Αναγκάζονται έτσι να δουλεύουν για λιγότερα χωρίς τα αναμενόμενα ρεπό. Έπειτα, ο φόρτος εργασίας τους εμποδίζει να παρέχουν την κατάλληλη φροντίδα που αρμόζει σε κάθε ασθενή ακόμα και σε αυτούς με βαριάς μορφής ασθένεια. Τέλος, η οικονομική κρίση οδήγησε πολλές χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία να αυξήσουν κι άλλο τα μέτρα για την εισροή μεταναστών συμπεριλαμβανομένου και των νοσηλευτών.

Στην Ελλάδα το επάγγελμα του νοσηλευτή χαρακτηρίζεται από την έλλειψη πόρων, (στελέχωση, τεχνολογικός εξοπλισμός) υπερφόρτωση ρόλου, ανυπαρξία συστημάτων υποστήριξης. Η ρουτίνα του επαγγέλματος συχνά τους φέρνει αντιμέτωπους με πολλά περιστατικά με αποτέλεσμα να εμφανίζουν συμπτώματα άγχους, διαταραχές ύπνου, κατάθλιψης και σωματικής κούρασης.

Πρόσφατες έρευνες (Ntshingila et.al, 2016) που σχετίζονταν με την ικανοποίηση των νοσηλευτών σε διάφορα τμήματα νοσοκομειακών ιδρυμάτων του Ε.Σ.Υ έδειξαν ότι οι νοσηλευτές αντλούσαν ικανοποίηση απ το αντικείμενο της εργασίας τους και τις σχέσεις με τους συναδέλφους τους. Επίσης, οι συνθήκες εργασίας και ο μισθός είναι θέματα που δυσαρεστούν κατά κύριο λόγο το κλάδο των νοσηλευτών. Οι συχνές μεταβολές στο εργασιακό περιβάλλον των νοσηλευτών μειώνουν σημαντικά το ενδιαφέρον τους για την δουλειά και η επαγγελματική εξουθένωση τονώνει περισσότερο την δυσαρέσκεια τους. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η εργασιακή ικανοποίηση των νοσηλευτών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και με την ικανοποίηση των ασθενών από την παροχή στις υπηρεσίες υγείας.

Ταυτόχρονα, ένα θετικό στοιχείο που συνάδει με την εργασιακή ικανοποίηση των νοσηλευτών είναι ο βαθμός στελέχωσης των νοσηλευτικών ιδρυμάτων καθώς παρέχεται στους ασθενείς ασφαλής φροντίδα.

Επιπρόσθετα, το επίπεδο των αποδοχών επηρεάζει σημαντικά την εργασιακή ικανοποίηση, με την πάροδο της οικονομικής κρίσης όμως οι μισθοί έχουν δεχτεί πολλές μειώσεις. Οπότε, η μείωση των αποδοχών εκφράζεται έντονα μέσω της δυσαρέσκειας των νοσηλευτών για την εργασία τους καθώς και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι για να διατηρηθεί η σταθερότητα στην εργασιακή ικανοποίηση απαιτείται η κατάλληλη παροχή ιατρικής περίθαλψης στους ασθενείς

και η καλή σχέση μεταξύ των συναδέλφων νοσηλευτών. Συνοψίζοντας οι παράγοντες που επιδρούν στην εργασιακή ικανοποίηση του νοσηλευτή είναι:

- Οι σχέσεις με τους συναδέλφους σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης
- Οι συνθήκες εργασίας
- Τα επίπεδα των χρηματικών αποδοχών
- Η εργασιακή ασφάλεια
- Οι ευκαιρίες για προαγωγή
- Η ικανοποίηση του από την παροχή ιατρικής φροντίδας στους ασθενείς
- Η υπευθυνότητα του επαγγέλματος του νοσηλευτή

Σε περιόδους οικονομικής κρίσης οι κυβερνήσεις προσπαθούν να εισάγουν μέτρα τα όποια θα περιορίσουν τις δαπάνες στο δημόσιο τομέα της υγείας, θα μειώσουν το λειτουργικό κόστος της εργασίας των νοσηλευτών και των υπηρεσιών που παρέχονται στους ασθενείς. Οι ελλείψεις νοσηλευτικού προσωπικού που οξύνθηκαν περισσότερο με την κρίση έκαναν την εύρεση εργασίας ακόμη πιο επίπονη. Έτσι, πολλοί νοσηλευτές αναζήτησαν εργασία σε άλλες χώρες παρακινούμενοι από τις αλλαγές που έχουν επέλθει στο χώρο της υγείας αλλά και της νοσηλείας. Γίνεται πιστευτό λοιπόν ότι η νοσηλευτική εν μέσω κρίσης βιώνει διαθρωτικές αλλαγές που δεν αφορούν μόνο τους γιατρούς και το νοσηλευτικό προσωπικό αλλά και τους ίδιους τους ασθενείς.

Συμπερασματικά, η οικονομική ύφεση δεν είναι απαραίτητο να αντιμετωπίζεται μόνο ως απειλή αλλά και ως μια ευκαιρία ανασυγκρότησης και εξέλιξης των οικονομικών, των κοινωνικών και των υγειονομικών συστημάτων (Osborn et.al, 2016).

1.5 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και τις πιέσεις που ασκούνται στο χώρο της υγείας η νοσηλευτική έχει σημειώσει σημαντική εξέλιξη. Το επάγγελμα του νοσηλευτή είναι ένα αιώνιο επάγγελμα καθώς όσο υπάρχει ο άνθρωπος πάντα θα

υπάρχει η ανάγκη για παροχή ιατρικής φροντίδας. Βέβαια καμιά μηχανή δεν θα αντικαταστήσει ποτέ την φροντίδα και την περίθαλψη που προσφέρει ο νοσηλευτής στον ασθενή.

Η νοσηλευτική επιστήμη εξελίσσεται ολοένα και περισσότερο ειδικά στο τομέα του χειρουργείου θέτουν υψηλούς στόχους και παρέχουν συνεχή ενημέρωση για τον νοσηλευτή. Η πρόσβαση στην γνώση γίνεται ευκολότερη και δίνει την δυνατότητα στην διερεύνηση και την εξέλιξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των νοσηλευτών. Οι νέες τεχνολογίες εισήγαγαν διαθρωτικές αλλαγές στο χώρο της υγείας και κατ' επέκταση στο επάγγελμα του νοσηλευτή.

Η συνεχή εξέλιξη των τεχνολογικών επιτευγμάτων στο χώρο της υγείας έχει δημιουργήσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των νοσηλευτών ώστε να εξελιχτεί η θεωρητική και η πρακτική γνώση τους καθώς η έξαρση σπανίων ασθενειών έχει αυξηθεί σημαντικά. Η σταδιακή εκπαίδευση των νοσηλευτών σκοπεύει:

- ο Στην αξιολόγηση και εξέλιξη των γενικών και ειδικών γνώσεων από την παρακολούθηση οργανωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- ο Στην αναγκαιότητα του επαγγέλματος σε διάφορους τομείς της υγείας

Η ηλεκτρονική μάθηση των νοσηλευτών καθίσταται αναγκαία για τη νοσηλευτική επιστήμη καθώς εισάγει μια νέα γενιά μάθησης και γνώσης και αυτό επιτυγχάνεται μέσω:

§ Διαδραστικών μαθημάτων και εργαλείων που είναι αποθηκευμένα στην ηλεκτρονική πλατφόρμα μάθησης για τους εκπαιδευόμενους νοσηλευτές

§ Ηλεκτρονικού ταχυδρομείου όπου λύνονται τυχόν απορίες των εκπαιδευομένων

§ Του εκπαιδευτικού υλικού με παρουσιάσεις, βίντεο, κείμενα κ.α.

§ Εφαρμογών όπως είναι το flip book που επιτρέπει στο χρήστη την ανάγνωση κειμένων

Έπειτα, οι εκπαιδευόμενοι νοσηλευτές οφείλουν να αναζητούν προσωπική ανάπτυξη, επαγγελματική ωριμότητα και υπευθυνότητα. Οι εκπαιδευτές απαιτείται να έχουν ακαδημαϊκές και επιστημονικές γνώσεις καθώς και τεχνολογικές ικανότητες, οργάνωση, επικοινωνία και διαχείριση συναισθηματικού φόρτου. Μερικά από αυτά τα προσόντα ο νοσηλευτής μπορεί να τα αποκτήσει μέσα από ειδική εκπαίδευση και πρακτική άσκηση σε συστήματα μάθησης e-learning. Τα θετικά χαρακτηριστικά της ηλεκτρονικής εκπαίδευσης είναι :

- Ο χρόνος της ηλεκτρονικής διδασκαλίας είναι μικρότερος σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία, και επιλέγεται από πολυάσχολους νοσηλευτές
- Ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος νοσηλευτής επιλέγει το χώρο μάθησης ενώ αρκετές φορές η παρουσία των συμμετεχόντων δεν είναι υποχρεωτική
- Οι συμμετέχοντες νοσηλευτές μπορεί να είναι διαφορετικών ηλικιών, επαγγελματικών και εκπαιδευτικών βαθμίδων
- Το πρόγραμμα των μαθημάτων ρυθμίζεται ανάλογα με την ανάγκες των ενδιαφερόμενων εκπαιδευόμενων.
- Ο εκπαιδευόμενος έχει την δυνατότητα να ζητήσει τη βοήθεια του εκπαιδευτή ή των συναδέλφων του ανά πάσα στιγμή μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- Οι νοσηλευτές μπορούν ταυτόχρονα μέσω e-mail και πλατφόρμας να ενημερώνονται και για άλλες εκπαιδευτικές διαδικασίες.
- Το εκπαιδευτικό υλικό των μαθημάτων ανανεώνεται (update) συνεχώς.

Η νοσηλευτική έρευνα ως εργαλείο και μέσο απόκτησης γνώσης στη νοσηλευτική επιστήμη αναφέρεται στη διεργασία της νοσηλευτικής φροντίδας και στα προβλήματα που προκύπτουν κατά την άσκηση του νοσηλευτικού έργου. Επιπλέον, η νοσηλευτική έρευνα μπορεί να βρει κεντρικό άξονα στην ερμηνεία και στην επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν από την άσκηση του νοσηλευτικού επαγγέλματος (εργασιακό περιβάλλον, αυτονομία κλπ), τα οποία επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τους επαγγελματίες υγείας που ασκούν τη νοσηλευτική και παρέχουν νοσηλευτική φροντίδα.

Στόχος της νοσηλευτικής έρευνας είναι η εύρεση λύσεων σε προβλήματα νοσηλευτικής πρακτικής. Η νοσηλευτική γνώση η οποία μετατρέπεται σε πράξη παύει να είναι εναρμονισμένη με παραδοσιακά εργαλεία και η αντικειμενικότητα της ελέγχεται μέσα από την έρευνα. Είναι φανερό ότι όλο το νοσηλευτικό προσωπικό οφείλει να ενστερνιστεί την έρευνα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να γίνουν όλοι ερευνητές.

Παράλληλα, νέες μέθοδοι στην εξέλιξη του νοσηλευτικού τομέα κάνουν την εμφάνιση τους όπως είναι η τηλεματική δηλαδή ιατρική και νοσηλευτική μαζί. Πρόκειται για την χρήση τεχνολογιών τηλεπικοινωνίας και πληροφοριών για την παροχή υπηρεσιών υγείας, ανεξάρτητα από το που βρίσκονται οι επαγγελματίες

υγείας, οι ασθενείς, οι φάκελοι με τις πληροφορίες υγείας και ο ιατρικός εξοπλισμός. π.χ. η μεταφορά εικόνων ιατρικού περιεχομένου μεταξύ των κέντρων υγείας για να γίνει διάγνωση από απόσταση, παροχή νοσηλευτικής φροντίδας στο σπίτι του ασθενή (ηλικιωμένοι, διαβητικοί ασθενείς). Έτσι συνδυάζεται η τεχνολογία με τις επιστήμες της υγείας και το αντίστροφο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παροχή από απόσταση ιατρικών και νοσηλευτικών υπηρεσιών με την χρήση νέων τεχνολογιών αποτελεί κομμάτι της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (Ntshingila et.al, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Ως **μετανάστευση** ορίζεται η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου. Η συνεχής ροή ατόμων από και προς μία περιοχή κάνει την μετανάστευση μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διεργασίες. Η μετανάστευση, ανάλογα με το καθεστώς εισόδου και παραμονής στη χώρα υποδοχής, διακρίνεται σε *νόμιμη* και *παράνομη* μετανάστευση.

Νόμιμη μετανάστευση: νόμιμοι μετανάστες είναι τα άτομα τα οποία έχουν εισέλθει και παραμένουν νόμιμα στη χώρα, οι αρμόδιες αρχές έχουν καταγράψει την παρουσία τους και είναι εφοδιασμένα με την απαιτούμενη άδεια παραμονής και εργασίας. Οι μετανάστες ξένης εθνικότητας διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: α) όσοι προέρχονται από κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης, β) Οι υπήκοοι τρίτων χωρών, για την είσοδο και παραμονή τους στη χώρα απαιτείται διαδικασία προέγκρισης (Cuche, 2001).

Παράνομη μετανάστευση: αναφέρεται για τους αλλοδαπούς που είτε εισήλθαν στη χώρα από την αρχή, χωρίς νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα, οπότε χαρακτηρίζονται «*λαθρομετανάστες*» είτε εισήλθαν νόμιμα , με κάποια ιδιότητα (τουρισμός, σπουδές, νόμιμη εργασία κ.λπ.) αλλά στη συνέχεια παραμένουν παράνομα στη χώρα. Έπειτα, στην σύγχρονη εποχή η μετανάστευση και η λαθρομετανάστευση αποτελούν ένα ενοποιημένο φαινόμενο. Πιο αναλυτικά η λαθρομετανάστευση θα μπορούσε να θεωρείται το «νόθο» παιδί της μετανάστευσης αφού ουσιαστικά εμφανίζεται στις χώρες υποδοχής μεταναστών που εξαντλούν κατά κάποιο τρόπο τις δυνατότητες τους να εισέρχονται ως νόμιμοι μετανάστες.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ, *μετανάστης* είναι το άτομο εκείνο που διαμένει για τουλάχιστον 6 μήνες μακριά από τον τόπο κατοικίας του. Στην περίπτωση που βρίσκεται εντός των συνόρων της χώρας του λέγεται εσωτερικός μετανάστης, και στην περίπτωση που βρίσκεται εκτός συνόρων της χώρας του λέγεται εξωτερικός ή διεθνής μετανάστης. Αναφέρεται και σε άτομα που εγκαταλείπουν τη χώρα τους με την θέληση τους, με σκοπό να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα για προσωπικούς, ή οικονομικούς λόγους και, ονομάζονται *οικονομικοί μετανάστες*. Παράλληλα,

επικρατεί η άποψη, ότι ο οικονομικός μετανάστης μπορεί, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας. Αν και εφόσον η οικονομική του δυσκολία είναι αποτέλεσμα φυλετικών, θρησκευτικών ή πολιτικών διακρίσεων, σε βάρος ορισμένης ομάδας του πληθυσμού στην οποία ανήκει. Ενώ, *οικονομικοί πρόσφυγες* ονομάζονται όσοι επικαλούνται πολιτικούς λόγους για να παρακάμψουν τα εμπόδια εισόδου τους σχετικά με τις αγορές εργασίας (Tsirintani,2016) .

Αδιαμφισβήτητα η μετανάστευση και η φτώχεια είναι δύο επώδυνες συνέπειες που βιώνει μια κοινωνία σε συνθήκες παρατεταμένης κρίσης. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία (Tsirintani,2016) ο αριθμός των μόνιμων εξερχόμενων Ελλήνων ηλικίας 15-64 ετών, από το 2008 μέχρι σήμερα, ξεπερνά τις 427.000. Το 2013, παρατηρείται ο τριπλασιασμός του μέσου όρου από το 2008 και οι μετανάστες ξεπερνούν τις 100.000 άτομα, ενώ σύμφωνα με άλλες ενδείξεις το φαινόμενο συνεχίζεται με αυξημένη ένταση το 2014 και οξύνεται περισσότερο το πρώτο εξάμηνο του 2015. Ενώ, επισημαίνεται ότι η διαδικασία εξόδου Ελλήνων για αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό είναι ακόμη σε εξέλιξη δεν φαίνεται πότε θα τερματιστεί. Το σίγουρο είναι ότι πρόκειται για την τρίτη μαζική μετανάστευση που εμφανίζει η χώρα.

Είναι φανερό, ότι στο διάστημα των τελευταίων 100 ετών, η Ελλάδα έχει γνωρίσει άλλες δύο ίδιες φάσεις μετανάστευσης και έπειτα από συγκριτική μελέτη τους προκύπτουν τρία βασικά χαρακτηριστικά. Και οι τρεις εμφανίζουν:

- α) μεγάλη χρονική διάρκεια,
- β) αυξημένη ένταση ροής
- γ) καθυστέρηση έναρξης του φαινομένου σχετικά με τον χρόνο καταγραφής του ποσοστού ανεργίας.

Οι περίοδοι μαζικής μετανάστευσης Ελλήνων είναι από το 1903 έως το 1917, 1960-1972 και 2010-σήμερα και σχετίζονται και στις τρεις φάσεις με οικονομικά κίνητρα με εξαίρεση μέρος του δεύτερου κύματος, τα έτη 1969-1971, που οφείλεται σε πολιτικούς λόγους (δικτατορία). Επίσης, οι τρεις φάσεις που σχετίζονται με έντονη διαταραχή που διεύρυνε το χάσμα μεταξύ της χώρας μας και των ανεπτυγμένων κρατών, τροφοδότησε τη μαζική μετακίνηση ανθρώπων, κυρίως νέων, που αναζητούσαν μια νέα ζωή με δυνατότητες εξέλιξης και προόδου (Αμίτσης κ.α. 2001).

Επτά στους δέκα ήταν ηλικίας 15-44 χρόνων, λιγότεροι από 2 στους 10 ήταν γυναίκες και στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν ανειδίκευτοι εργάτες και

αγρότες, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, που απασχολήθηκαν στις χώρες υποδοχής ως υπηρέτες και εργάτες. Το δεύτερο ρεύμα μετανάστευσης σχετίζονταν κυρίως με νέους ηλικίας 20-34 χρόνων ,5 στους 10 δήλωναν χειρώνακτες, ενώ 4 στους 10 ήταν ανεπάγγελτοι. Ενώ, 6 στους 10 κατευθύνθηκαν στη Γερμανία και στο Βέλγιο και απασχολήθηκαν ως εργάτες στις βιομηχανίες. Αντίθετα, η τωρινή φυγή-μετακίνηση αφορά νέους μορφωμένους με επαγγελματική εμπειρία, που κατευθύνονται κυρίως στη Γερμανία, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (Lazaridis, 2016).

Η Ελλάδα κατέχει την τέταρτη θέση στην Ε.Ε. στη μαζικότητα της μεταναστευτικής κίνησης και στην αναλογία της στο εργατικό δυναμικό της χώρας, μετά την Κύπρο, την Ιρλανδία και τη Λιθουανία, και την τρίτη θέση μετά την Κύπρο και την Ισπανία σχετικά με το ποσοστό των νέων σε ηλικία εξερχόμενων μεταναστών. Πιο αναλυτικά, οι Έλληνες-μετανάστες, μόνο κατά το 2013, αντιπροσωπεύουν το 2% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας, ενώ η αναλογία των νέων της πλέον παραγωγικής ηλικίας 25-39 ετών ξεπερνά το 50% στο σύνολο των απόδημων (Αμίτσης κ.α. 2001) .

2.2 ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Αφού μελετήθηκαν αρχικά από πολλούς οικονομολόγους οι έννοιες της ώθησης (push) και την έλξης (pull), ήρθαν να προστεθούν στην επεξήγηση του φαινομένου της μετανάστευσης. Αρκετοί οικονομολόγοι και κοινωνιολόγοι προσπάθησαν να καθορίσουν τη σχετική σημασία των παραγόντων μετανάστευσης μέσω των εννοιών ώθησης και έλξης των μεταναστευτικών ροών. Έπειτα, οι μεγάλες μεταναστευτικές εποχές ανάλογα με τη σημασία που τους αποδίδεται σχετίζονται κατά πολύ με τη χρήση των εννοιών αυτών.

Σύμφωνα με στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών και της Παγκόσμιας Τράπεζας εμφανίζονται ότι πάνω από 215 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μόνιμα εγκατεστημένοι σε άλλη χώρα από την χώρα καταγωγής τους. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι πάνω από 3% του παγκόσμιου πληθυσμού είναι μετανάστες. Ο στόχος της κάθε χώρας σε μία

παγκόσμια αγορά εργασίας, είναι να κατανοήσει με ποιές κινήσεις θα προσελκύσει τους καταλληλότερους μετανάστες, το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, που θα φέρει σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της. Στην ανάγκη μιας μεταναστευτικής πολιτικής βρίσκεται η Ελλάδα, με την οποία θα επιτραπεί και θα διευκολυνθεί η νόμιμη μετακίνηση και απασχόληση με αποτέλεσμα να καλυφθούν μελλοντικές ανάγκες για ανάπτυξη. Κάνοντας έτσι πόλο έλξης την Ελλάδα έχουμε το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό για διάφορους τομείς της τεχνολογίας, με τις απαραίτητες ειδικότητες και δεξιότητες (Triandafyllidou, 2015) .

Έτσι τα κύματα μεταναστών του 19^{ου} αιώνα ήταν αποτέλεσμα δημογραφικών πιέσεων (push), ενώ τα νέα κύματα μεταναστών του 20^{ου} αιώνα οφείλονταν στην ανάγκη για μετανάστες από πλευράς των χωρών- εισαγωγέων (pull). Η προσπάθεια θεωρητικής διάκρισης των παραγόντων που προξενούν τη μετανάστευση, σε παράγοντες έλξης προς έναν τόπο και σε παράγοντες ώθησης από έναν τόπο θεωρείται από μερίδα ερευνητών ως αδόκιμη. Διότι προσπαθεί να προσδιορίσει το είδος των παραγόντων με βασιζόμενη στις αντιδράσεις που προκαλούν και όχι σε σχέση με τα κύρια χαρακτηριστικά τους. Έτσι η ορθότερη κατάταξη των παραγόντων που προκαλούν τις μεταναστευτικές ροές ανάλογα με τα εξωτερικά αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά τους διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

Φυσικοί παράγοντες

Οι μεταβολές του φυσικού περιβάλλοντος καθιστούν δύσκολη την επιβίωση, όπως πλημμύρες, σεισμοί κ.λπ. για αυτό η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγαλύτερη και η εξάρτηση ενός πληθυσμού από τη φύση και την εγχώρια παραγωγή.

Οικονομικοί παράγοντες

Η έλλειψη αρκετών δυνατοτήτων απασχόλησης, η υποαπασχόληση, το χαμηλό μηνιαίο εισόδημα σε συνδυασμό χρονικά με την εργασιακή απασχόληση καταλήγει στην αναγκαστική μετακίνηση σαν αναπόσπαστο στοιχείο για την άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας και καλύτερου εργασιακού μέλλοντος.

Πολιτικοί παράγοντες

Σ' αυτή την κατηγορία εμπεριέχονται οι διώξεις λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, καθώς και οι μεταχειριστικές διακρίσεις που ακολουθεί το καθεστώς μίας χώρας σε βάρος μεμονωμένων ατόμων ή ακόμα και συγκεκριμένης μερίδας ενός πληθυσμού.

Κοινωνικοί παράγοντες

Στην κατηγορία αυτή οφείλει να αναφερθεί η αξία της μετανάστευσης ως προϋπόθεση κοινωνικής εξέλιξης ή ανόδου στον κοινωνικό ιστό μίας "εθνικής" κοινωνίας.

Ψυχολογικοί παράγοντες

Πολλές φορές άνθρωποι οδηγούνται στη μετανάστευση καθώς επιδιώκουν ένα καλύτερο μέλλον ή αποδημούν από ένα μέρος για να εγκατασταθούν σε ένα άλλο ακολουθώντας φίλους, συγγενείς, και τα λοιπά που προηγήθηκαν. Είναι φανερό, ότι μερικές φορές οι προσδοκίες στον τόπο εγκατάστασης υπερτερούν της πραγματικότητας (Karamanidou, 2015).

Οι μεταναστευτικές ροές αντιμετωπίζονται ολοένα και περισσότερο σαν δυνητικοί παράγοντες ερεθισμάτων «τρομοκρατικών» βάσεων εντός της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έπειτα, ζητήματα αποσταθεροποίησης της κοινωνικής συνοχής, απειλής του «κράτους πρόνοιας», ανεργίας, σχετίζονται με την αυξημένη παράνομη μετανάστευση και πολλές φορές «μεταφράζονται» σε πολιτικό επίπεδο μέσω της ενίσχυσης ξενοφοβικών και ρατσιστικών κομμάτων (Δαμανάκης, 1989).

Παρόλα αυτά έχουν πραγματοποιηθεί εξίσου σημαντικές προσπάθειες, από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλων διεθνών οργανώσεων, για μία ενιαία αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης. Αυτές οι προσπάθειες έρχονται σε σύγκρουση με τις εξουσίες των εθνικών κρατών και έχουν το αρνητικό να είναι απόμακρες από την τοπική κοινωνία (Motti-Stefanidi, 2015).

2.3 ΤΑ ΕΙΔΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Η Ευρώπη μαστίζεται από την οικονομική κρίση. Η κρίση έχει αλλάξει τις ζωές των ανθρώπων, και έχει οδηγήσει πολλούς στην αναζήτηση εργασίας εκτός συνόρων. Με βάση εμπειρικών παρατηρήσεων, γεννάται το συμπέρασμα πως πολλοί Έλληνες έχουν μεταναστεύσει για διάφορους προορισμούς ανά τον κόσμο (Δημητράκος, 1984). Η φυγή μέρους του πιο δημιουργικού δυναμικού μιας χώρας προς το εξωτερικό, και ιδιαίτερα από τον φτωχό Νότο προς τον πιο πλούσιο Βορά, αποτελεί μια από τις παράπλευρες επιπτώσεις της κρίσης. Με την εμφάνιση όμως της

οικονομικής κρίσης η ίδια γενιά μετατράπηκε σε μια γενιά εκπατρισμένων (Karamanidou, 2015).

Τα μεταναστευτικά ρεύματα κατατάσσονται σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με τα κριτήρια διάκρισης που χρησιμοποιούνται κάθε φορά. Οι σημαντικότερες διακρίσεις είναι οι παρακάτω:

α) Με κριτήριο το **κράτος** διακρίνουμε τη διεθνή και την εσωτερική μετανάστευση.

Ø **Διεθνής μετανάστευση:** είναι η μετακίνηση από το ένα κράτος προς το άλλο.

Ø **Εσωτερική μετανάστευση:** είναι η μετακίνηση από μια περιοχή σε μια άλλη μέσα στα όρια του ίδιου κράτους.

Οι ροές αυτές στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης ονομάζονται **αποδημία**, ενώ στην εσωτερική μετανάστευση **εκδημία** (Αναστασίου, 1988).

β) Με κριτήριο την **διάρκεια παραμονής:** η μετανάστευση διακρίνεται σε **μόνιμη ή προσωρινή**. Ιδιαίτερη μορφή προσωρινής μετανάστευσης είναι η **παρεπιδημία**, η προσωρινή δηλαδή παραμονή σε έναν τόπο για βιοποριστικούς ή επαγγελματικούς λόγους.

γ) Με κριτήριο την **μεταβολή ή όχι του τρόπου ζωής** σε σχέση με πριν την μετανάστευση, διακρίνεται σε **καινοτόμο**, όταν μεταβάλλεται ο τρόπος ζωής του μετανάστη (π.χ. ο αγρότης που γίνεται βιομηχανικός εργάτης) και **συντηρητική**, όταν αυτός δεν αλλάζει (π.χ. μετανάστευση νομάδων).

δ) Με κριτήριο το **βαθμό εξάρτησης από τη φύση** ως καθοριστικό παράγοντα της φυγής, η μετανάστευση χωρίζεται σε **αρχαϊκή**, λόγω εξάντλησης (εποχιακής ή μόνιμης) των φυσικών πόρων και **σύγχρονη**, αυτή που προκαλείται από οικονομικούς λόγους.

ε) Με κριτήριο το **βαθμό και το τύπο εξάρτησης από τη χώρα προέλευσης**, η μετανάστευση διακρίνεται σε **παροιμία** και **αποικία**.

στ) Με κριτήριο το **μέγεθος** του πληθυσμού μετακίνησης, η μετανάστευση διακρίνεται σε **ανεξάρτητη** (ατομική ή ομαδική), όταν είναι αποτέλεσμα απόφασης των ίδιων των ατόμων ή ομάδων και σε **μαζική** όταν πρόκειται για μορφή μετακίνησης κατά μάζες (π.χ. ανταλλαγή πληθυσμών, μετακινήσεις φυλών κ.λπ.).

ζ) Με κριτήριο την **πρόθεση μετανάστευσης** διακρίνονται τρεις μορφές: η εκούσια, η αναγκαστική και η βίαιη.

● **Εκούσια:** είναι η μετανάστευση που είναι αποτέλεσμα ελεύθερης απόφασης του μετακινούμενου ατόμου ή συνόλου.

- **Αναγκαστική:** είναι η μετανάστευση που προκαλείται από τις δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού.

- **Βίαη:** η μετανάστευση αυτή είναι μία μορφή μετακίνησης που εφαρμόζεται κυρίως από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια επιλογής στους μετακινούμενους (π.χ. μετατοπίσεις πληθυσμών, απελάσεις, αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών κ.λπ.). Τα άτομα αυτής της κατηγορίας χαρακτηρίζονται ως πρόσφυγες.

Μία μεταναστευτική κίνηση μπορεί να προσδιοριστεί κατά διάφορους ταυτόχρονα τρόπους, καθώς καθένα από τα κριτήρια διάκρισης αποτελεί και διαφορετικό τρόπο εξέτασης ενός φαινομένου. Η ένταξη μίας συγκεκριμένης μεταναστευτικής κίνησης στις παραπάνω κατηγορίες είναι θέμα πραγματικό και κρίνεται με βάση τα χαρακτηριστικά της εν λόγω κίνησης (Αμίτσης κ.α. 2001).

2.4 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΠΕΥΜΑ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ

Η συνεχώς αυξανόμενη ανεργία στην Ελλάδα έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα σε πολλούς κλάδους επαγγελματιών όπως είναι ο κλάδος της υγείας. Πολλοί είναι οι γιατροί που επιλέγουν όλο και περισσότερο το εξωτερικό, καθώς το ποσοστό των αμοιβών είναι υψηλότερο σε σχέση με την Ελλάδα. Έτσι μετά τους γιατρούς σειρά έχουν και οι νοσηλευτές που επιλέγουν να εργαστούν στο εξωτερικό σε μια άλλη χώρα όπως είναι η Γερμανία καθώς είναι η πιο δημοφιλής επιλογή από τους νοσηλευτές (Γεωργογιάννης, 2004).

Λόγω της μεγάλης ανεργίας του κλάδου το ενδιαφέρον των Ελλήνων νοσηλευτών για αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό ολοένα και αυξάνεται. Το γεγονός ότι μόνο στο κλάδο της νοσηλευτικής υπάρχουν αυτή τη στιγμή περισσότερες από 100.000 κενές θέσεις εργασίας με το μεγαλύτερο μέρος αυτών να βρίσκεται στη φροντίδα των ηλικιωμένων ατόμων. Επίσης εκτιμάται ότι η ζήτηση στον υγειονομικό τομέα αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο. Τέλος, η πρόοδος της ιατρικής και η γήρανση του πληθυσμού είναι οι δύο βασικοί παράγοντες για αυτή την εξέλιξη.

Έπειτα, οι αποδοχές και τα προσόντα τα οποία απαιτούνται για την αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό είναι η γνώση ξένης γλώσσας και το πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ της νοσηλευτικής. Σε ότι αφορά την αναγνώριση των τίτλων σπουδών γίνεται χωρίς

προβλήματα. Το σύστημα των αμοιβών είναι κατοχυρωμένο συνδικαλιστικά, το συμβόλαιο είναι απεριορίστου χρόνου, οι πρόσθετες παροχές είναι αυτονόητες και οι συνθήκες εργασίας είναι επίσης πολύ καλές. Ο μηνιαίος βασικός μισθός εξαρτάται από γεωγραφικούς παράγοντες, από τον εργοδότη (δημόσιο νοσοκομείο, μεγάλο ή μικρό ιδιωτικό νοσοκομείο κλπ.), από τον υποψήφιο νοσηλευτή και τα προσόντα του. Οι αμοιβές για τις εφημερίες, τα σαββατοκύριακα, τις γιορτές κλπ. είναι επιπρόσθετες στο βασικό μισθό. Είναι φανερό ότι, πολλοί γιατροί και τώρα νοσηλευτές επιλέγουν το εξωτερικό για να εργαστούν με την ελπίδα ότι πολλοί από αυτούς θα επιστρέψουν μετά από μερικά χρόνια με μια επιπλέον γλώσσα και πολύχρονη εμπειρία στο εξωτερικό.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ένας στους 4 νοσηλευτές είναι άνεργος ενώ παράλληλα παρατηρείται αυξημένη εισαγωγή νέων σε νοσηλευτικές σχολές. Έτσι, οι νοσηλευτές μετατρέπονται σε αδύναμο κρίκο του συστήματος υγείας με αποτέλεσμα η φυγή από την Ελλάδα και η αναζήτηση εργασίας να είναι μονόδρομος.

Σύμφωνα με τα νέα στοιχεία της Ένωσης Νοσηλευτών Ελλάδος καθημερινά ολοένα και περισσότεροι νοσηλευτές αναζητούν εργασία στο εξωτερικό. Καθώς, πολλές χώρες εκτός της Ευρώπης αναζητούν νοσηλευτικό προσωπικό, όπως είναι η Αυστραλία, ο Καναδάς και οι Αραβικές χώρες προσφέρουν ιδιαίτερα υψηλούς μισθούς και κάλυψη αυξημένων αναγκών του νοσηλευτή. Έπειτα γίνεται αποδεκτό με στοιχεία της Ένωσης ότι το έτος 2009 πριν την οικονομική κρίση σε σχέση με το 2014 η αύξηση άγγιξε το 1052%. Το 2012 η ζήτηση πιστοποιητικών μετανάστευσης κορυφώθηκε σημαντικά (Kulukundis, 2015) .

Με περισσότερους από 8.000 νοσηλευτές άνεργους, τα διαφημιστικά εταιρειών που αναζητούν νοσηλευτές για εργασία στο εξωτερικό είναι δελεαστικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδος (ENE) από το 2005 έως και το 2009 είχε εκδώσει 58 πιστοποιητικά καλής επαγγελματικής κατάστασης (ένα από τα έγγραφα που χρειάζονται για το εξωτερικό), έναντι 74 το 2010, 357 το 2012 και 349 το 2014. Πέρυσι, μόνο το 1ο Περιφερειακό Τμήμα Αττικής και Νήσων Αιγαίου της ENE εξέδωσε 226 πιστοποιητικά. Όπως και οι γιατροί, έτσι και οι νοσηλευτές, στη πλειονότητα τους, επιλέγουν την Αγγλία, και ακολουθούν οι χώρες Γερμανία, Κύπρος και Σουηδία. Μέσα στη κρίση, μία μεγάλη απώλεια είναι ότι χάνονται τα καλύτερα μυαλά και φεύγει από τη χώρα το πιο υψηλά εξειδικευμένο προσωπικό. Έτσι, η Ελλάδα θα καταλήξει μία χώρα με αυξημένο το ποσοστό γερόντων χωρίς νέους ανθρώπους που θα μπορούν να πάρουν στις πλάτες τους την ανάπτυξη.

Φεύγουν κυρίως έτοιμοι και έμπειροι γιατροί. Με αποτέλεσμα να έχουμε ένα πολύ ηλικιωμένο σύστημα υγείας με αδυναμία να στελεχώσουμε τις υπηρεσίες.

Οι διαφορές που προσδιορίζουν το μεταναστευτικό κύμα της εποχής αυτής συνδέονται με τα ίδια τα αίτια της "μεγάλης φυγής" και αφορούν κυρίως τους στόχους και την κατεύθυνση. Μέχρι και την προπολεμική περίοδο, οι μετανάστες από την Ελλάδα στρέφονταν κυρίως προς την Αμερική, τον Καναδά και την Αυστραλία σε αναζήτηση καλύτερου τρόπου ζωής και είχαν ως σκοπό τη μόνιμη εγκατάσταση. Από την άλλη μεριά, στις δύο κρίσιμες μεταπολεμικές δεκαετίες, το μεταναστευτικό κύμα συνδέεται κυρίως με την αδυναμία της ελληνικής αγοράς να απορροφήσει την προσφορά εργασίας και κατευθύνθηκε προς τις χώρες της Ευρώπης.

Το ταίριασμα των εξωτερικών και των εσωτερικών παραγόντων αποδείχθηκε ιδιαίτερα ευνοϊκό, καθώς η εσωτερική μετανάστευση βρήκε ευνοϊκή υποδοχή στις χώρες της Ευρώπης. Όμως τα προβλήματα στην υποδομή (δρόμοι, συγκοινωνίες, λιμάνια, επικοινωνίες), που άρχισαν να θεραπεύονται με ένα εκτεταμένο πρόγραμμα δημοσίων έργων, περιορίζαν την ανάπτυξη στην περιφέρεια των αστικών κέντρων και ιδιαίτερα σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Τα τελευταία δέκα χρόνια στην Ελλάδα και την Ευρώπη οι νοσηλευτές καλούνται να αντιμετωπίσουν μια σημαντική εξέλιξη που συμπυκνώνεται στην επιτυχή άσκηση του επαγγέλματος στην κοινωνία, των οποίων ο πληθυσμός χαρακτηρίζεται από την πολιτισμική, γλωσσική και θρησκευτική διαφορά και ανισότητα. Δεδομένου ότι η κοινωνία στη σημερινή εποχή αποτελείται από ανθρώπους με διαφορετική φυλετική, εθνική, πολιτισμική, κοινωνική και οικονομική κουλτούρα δημιουργείται η ανάγκη οι νοσηλευτές να γνωρίζουν τις διαφορετικές πολιτισμικές ανάγκες των ανθρώπων αυτών και να τις καταγράφουν, ώστε να συμβάλουν στην ικανοποίηση των ιατρικών αναγκών τους. Οπότε, η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών υγείας συνδέεται άμεσα με τη γνώση και την κατανόηση των πολιτισμικών χαρακτηριστικών του ασθενή, καθώς και της εθνικής του ταυτότητας (Motti-Stefanidi, 2015).

2.5 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν μετατραπεί με το πέρασμα του χρόνου σε χώρες υποδοχής μεταναστών. Η Ε.Ε κινείται προς την κατεύθυνση αλλαγής της μεταναστευτικής της πολιτικής αλλά χρειάζονται ακόμα πολλά που συνιστούν διόρθωση. Η ανάγκη για μια κοινή μεταναστευτική πολιτική από πλευράς Ε.Ε είναι σημαντική. Κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ είναι ελεύθερο να προσδιορίζει τον αριθμό και το είδος των εργαζόμενων μεταναστών που χρειάζεται και να προχωρά στην έκδοση των αδειών εργασίας και διαμονής τους. Έπειτα, οι χώρες υποδοχής έχουν την ευθύνη της ήπιας ενσωμάτωσης των μεταναστών και των οικογενειών τους στο νέο τόπο εγκατάστασής τους (Tsirintani,2016).

Η μετανάστευση είναι ένα ευαίσθητο φαινόμενο, υπάρχει συμφωνία και σε ακόμη μεγαλύτερη συνεργασία με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου. Σύμφωνα με τη συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία αποτελεί μία από τις κυριότερες στα πλαίσια της Ε.Ε δηλώνεται εμφανώς ότι ένας από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι *«να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση, και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας»*. Τον Οκτώβριο του 2008, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το “Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο” (Εγγραφο 13440/08). Με βάση το συγκεκριμένο σύμφωνο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη της όφειλαν να εισάγουν και να εφαρμόσουν μία αποτελεσματική πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου της μετανάστευσης με σεβασμό στα ατομικά δικαιώματα, αλλά και τη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε εξαιτίας της δημιουργίας του ευρωπαϊκού οργανισμού “Frontex”. Στο Ευρωπαϊκό “Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο” αναφέρεται συγκεκριμένα: *« Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεωρεί ότι η νόμιμη μετανάστευση πρέπει να δηλώνει τη βούληση και τις πλευρές, τόσο του μετανάστη όσο και της χώρας υποδοχής, και να αποβλέπει σε αμοιβαίο όφελος. Υπενθυμίζει ότι εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίζει τις προϋποθέσεις εισόδου των νόμιμων μεταναστών στο έδαφός του και να καθορίζει ενδεχομένως και*

τον αριθμό τους. Η επιβολή ποσοτώσεων που μπορεί να προκύψει, θα μπορούσε να γίνει σε σύμπραξη με τις χώρες προέλευσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη-μέλη να εφαρμόσουν μια επιλεκτική και συντονισμένη μεταναστευτική πολιτική, ιδίως σε συνάρτηση με τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς εργασίας και λαμβανομένων υπόψη των πιθανών επιπτώσεων στα υπόλοιπα κράτη-μέλη. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογραμμίζει τη σημασία της διαμόρφωσης μιας πολιτικής που να επιτρέπει την ίση μεταχείριση των μεταναστών και την αρμονική ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία της χώρας που τους υποδέχεται» (Motti-Stefanidi, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Έχει παρατηρηθεί στη διεθνή βιβλιογραφία καθώς και σε μια πλειάδα άλλων ερευνών τέτοιου χαρακτήρα και καθίσταται εμφανές ότι δίνεται η δυνατότητα στον εκάστοτε ερευνητή να επιλέξει ανάμεσα σε πολλά είδη ερευνητικών σχεδίων, εδώ έχει γίνει επιλογή μιας περιγραφικής έρευνας. Στη συνέχεια ορίστηκε το θέμα προς μελέτη, που στην παρούσα περίπτωση είναι η επίδραση της κρίσης στη νοσηλευτική επιστήμη και τους νοσηλευτές. Μέσω της αποτύπωσης της υπάρχουσας κατάστασης και των αναδυόμενων τάσεων.

3.2 ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Για να πραγματοποιηθεί η συλλογή δεδομένων προκειμένου να ολοκληρωθεί η έρευνα έπρεπε να συλλεχθούν απαντήσεις μέσω κάποιου ερωτηματολογίου. Παρατηρώντας το τι ορίζεται για το ερωτηματολόγιο στη διεθνή βιβλιογραφία φαίνεται ότι αυτό χρησιμοποιείται με σκοπό να πραγματοποιηθεί μια επισκόπηση (survey) σε μια πληθυσμιακή ομάδα διάμεσο μιας δικατευθυντήριας επικοινωνίας.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελούνταν από 20 ερωτήσεις ονοματικές. Οι 17 ερωτήσεις έδιναν στον ερωτηθέντα επιλογές για να απαντήσει και αυτός έπρεπε να επιλέξει την απάντηση που τον αντιπροσώπευε, ενώ οι υπόλοιπες 3 ερωτήσεις ζητούσαν από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν μόνοι τους το ζητούμενο. 2 όμως από τις 17 ερωτήσεις έδιναν τη δυνατότητα επιπρόσθετης απάντησης και μία εξ αυτών των δύο έδινε και την δυνατότητα επιλογής όλων των παραπάνω απαντήσεων.

3.3 ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Η συγκεκριμένη έρευνα καταμέτρησε 103 απαντήσεις από Έλληνες νοσηλευτές που εργάζονται στην Πάτρα με τη χρήση μιας μεθόδου δειγματοληψίας μη πιθανοτήτων βάση του γεγονότος ότι ο πληθυσμός της έρευνας να μεν ήταν συγκεκριμένος αλλά δεν ήταν γνωστός. Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε μέσω του Microsoft Word.

Το δείγμα της έρευνας απαρτιζόταν από 13 άνδρες σε ποσοστό 12,6% και 90 γυναίκες σε ποσοστό 87,4%. Επίσης 14 άτομα σε ποσοστό 13,6% τα οποία ήταν από 20 έως 30 ετών, επίσης 23 άτομα σε ποσοστό 22,3% ήταν από 30 έως 40 ετών, από 40 έως 50 ετών απάντησαν πως είναι 48 άτομα σε ποσοστό 46,6%. Την ίδια στιγμή 17 άτομα απάντησαν πως είναι από 50 έως 60 ετών σε ποσοστό 16,5% ενώ μόνο ένα άτομο σε ποσοστό 1% απάντησε πως είναι άνω των 60 ετών. Ταυτόχρονα 98 άτομα σε ποσοστό 96,1% τα οποία διαμένουν στην Πάτρα, επίσης 2 άτομα σε ποσοστό 1,9% απάντησαν πως διαμένουν στο Ρίο της Αχαΐας, ενώ από ένα άτομο απάντησε πως διαμένει στη Ναύπακτο και το Αίγιο σε ποσοστό 1% στην κάθε περίπτωση. Επιπροσθέτως, 61 άτομα σε ποσοστό 70,9% τα οποία έχουν Προπτυχιακό επίπεδο σπουδών, 22 άτομα σε ποσοστό 25,6% απάντησαν πως διαθέτουν κάποιο Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, ενώ 3 άτομα σε ποσοστό 3,5% έδωσαν μια απάντηση μόνοι τους στο ερωτηματολόγιο απαντώντας ότι διαθέτουν κάποιο Πτυχιακό τίτλο σπουδών. Ένα ακόμη στοιχείο είναι πως 43 άτομα σε ποσοστό 42,2% απάντησαν πως αποφοίτησαν πριν το 1990, 15 άτομα σε ποσοστό 14,7% απάντησαν πως αποφοίτησαν μεταξύ του 1991 και το 1995. Ταυτόχρονα, από το 1996 έως το 2000 αποφοίτησαν 20 άτομα σε ποσοστό 19,6%, ενώ 10 άτομα σε ποσοστό 9,8% αποφοίτησαν από το 2001 έως το 2005, ενώ από το 2006 έως το 2010 και από το 2011 έως το 2015 αποφοίτησαν 4 άτομα στην κάθε χρονική περίοδο σε ποσοστό 3,9% το καθένα. Ενώ, από το 2016 και μετά 6 άτομα απάντησαν ότι αποφοίτησαν φέτος ή επρόκειτο να αποφοιτήσουν. Επίσης, 97 άτομα σε ποσοστό 95,1% απάντησαν πως εργάζονται στο Δημόσιο τομέα, ενώ 5 άτομα απάντησαν πως εργάζονται στον Ιδιωτικό τομέα σε ποσοστό 4,9%. Την ίδια στιγμή 9 άτομα που σε ποσοστό 8,9% απάντησαν πως έχουν από μηδενική έως πενταετή εργασία, από 6 έως 10 έτη εργασίας απάντησαν πως είχαν 7 άτομα σε ποσοστό 6,9%. Ταυτόχρονα από 11 έως 14 έτη εργασίας απάντησαν πως διέθεταν 10 άτομα σε ποσοστό 9,9%, ενώ 12 άτομα σε ποσοστό 11,9% είχαν από 15 έως 18 έτη εργασίας. Ενώ, 15 άτομα σε ποσοστό 14,9% απάντησαν ότι έχουν από 19 έως 22 έτη εργασίας και 48 άτομα σε ποσοστό 47,5% είχαν 23 έτη εργασίας και άνω. Έπειτα 1 άτομο που σε ποσοστό 1% απάντησε πως εργάζεται από 2 έως 4 ώρες, από 4 έως 8 ώρες απάντησαν πως εργάζονται 30 άτομα σε ποσοστό 29,1% ενώ από 8 ώρες και άνω απάντησαν πως εργάζονται 70 άτομα σε ποσοστό 68%. Την ίδια στιγμή 2 άτομα σε ποσοστό 1,9% απάντησαν πως εργάζονται για 40 ώρες, τα συγκεκριμένα άτομα απάντησαν λογικά

σε εβδομαδιαία βάση τις ώρες που εργάζονται εν αντιθέσει με τους υπόλοιπους που επέλεξαν μεταξύ των 3 επιλογών τους.

3.4 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Αμέσως μετά την ολοκλήρωση της συλλογής των ερωτηματολογίων αυτά περάστηκαν με κωδικοποιημένη μορφή στο στατιστικό πρόγραμμα PASW STATISTICS SPSS με σκοπό να αναλυθούν στατιστικά. Στις ερωτήσεις που διερευνούσαν τα έτη εργασίας των ερωτηθέντων και τα έτη αποφοίτησης τους πραγματοποιήθηκαν ομαδοποιήσεις των απαντήσεων λόγω του γεγονότος ότι υπήρχε ένα μεγάλο εύρος απαντήσεων. Αφότου ολοκληρώθηκε η ανάλυση μέσω των διαδικασιών των Συχνοτήτων ακολουθεί η παρουσίαση των δεδομένων που συλλέχθηκαν υπό τη μορφή πινάκων καθώς και δύο τύπων γραφημάτων.

3.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κατά κόρον οι έρευνες που πραγματοποιούνται με τη χρήση ενός ερωτηματολογίου αντιμετωπίζουν κάποιους περιορισμούς ορισμένοι εξ αυτών είναι οι ακόλουθοι:

1. Ζητήματα που προκύπτουν με το δείγμα: Βάση του ότι ήταν δύσκολο να βρεθούν πολλοί νοσηλευτές καθώς και αρκετοί δεν ήταν διαθέσιμοι να απαντήσουν υπάρχει όπως φαίνεται ένα δείγμα της τάξης των 103 ατόμων.
2. Ζητήματα που προκύπτουν από το οικολογικό - οικονομικό κόστος: Λόγο του γεγονότος ότι έπρεπε να εκτυπωθεί ένα μεγάλο πλήθος φωτοαντίγραφων για να μοιραστούν στους ερωτηθέντες αυτό είχε δύο αντίκτυπους ο πρώτος ήταν το οικονομικό κόστος και ο δεύτερος το οικολογικό κόστος βάση της μεγάλης κατανάλωσης χαρτιού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ- ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ø Ερώτηση 1: Φύλο

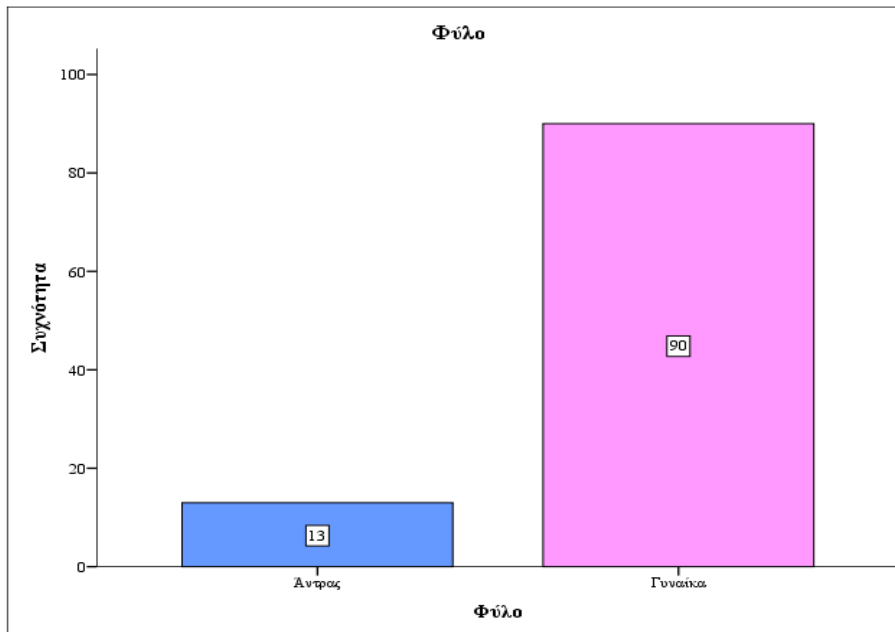
Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το φύλο των ερωτηθέντων είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 1 και τα διαγράμματα 1.bar και 1.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 13 Άνδρες σε ποσοστό 12,6% και 90 Γυναίκες σε ποσοστό 87,4%. Από τα στοιχεία αυτά είναι εμφανές πως ο νοσηλευτικός κλάδος σε μεγάλο του βαθμό αποτελείται από Γυναίκες.

Φύλο

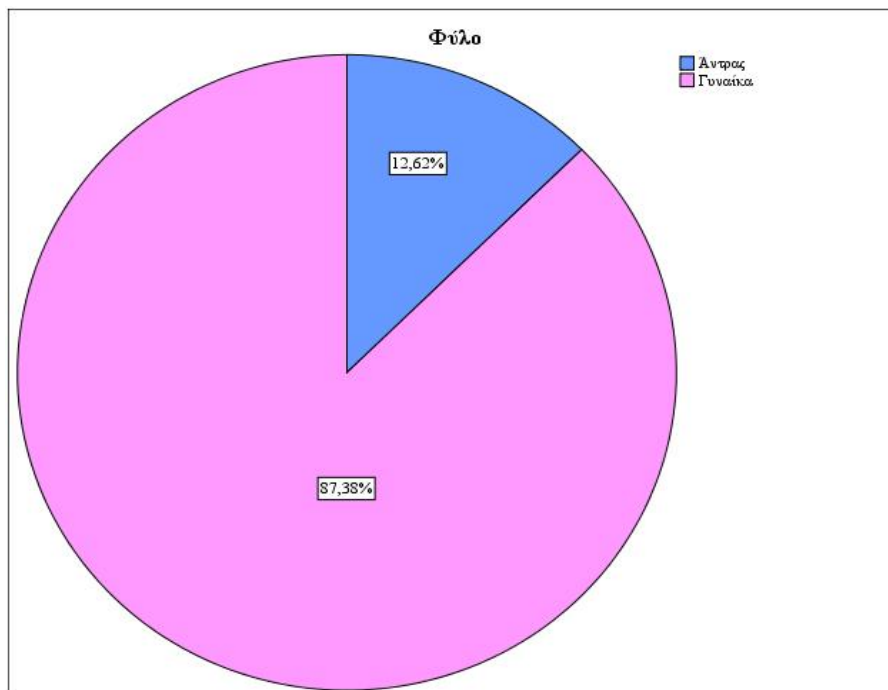
		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Άντρας	13	12,6
	Γυναίκα	90	87,4
	Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 1: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν το φύλο των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 1.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το φύλο των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 1.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το φύλο των ερωτηθέντων.

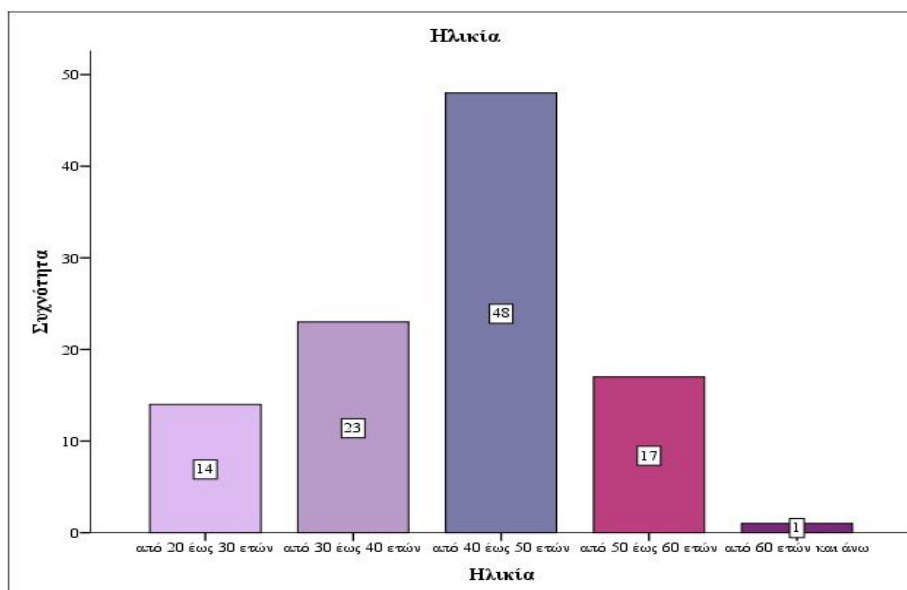
Ø Ερώτηση 2: Ηλικία

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με την ηλικία των ερωτηθέντων είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 2 και τα διαγράμματα 2.bar και 2.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 14 άτομα σε ποσοστό 13,6% τα οποία ήταν από 20 έως 30 ετών, επίσης 23 άτομα σε ποσοστό 22,3% ήταν από 30 έως 40 ετών, από 40 έως 50 ετών απάντησαν πως είναι 48 άτομα σε ποσοστό 46,6%. Την ίδια στιγμή 17 άτομα απάντησαν πως είναι από 50 έως 60 ετών σε ποσοστό 16,5% ενώ μόνο ένα άτομο σε ποσοστό 1% απάντησε πως είναι άνω των 60 ετών.

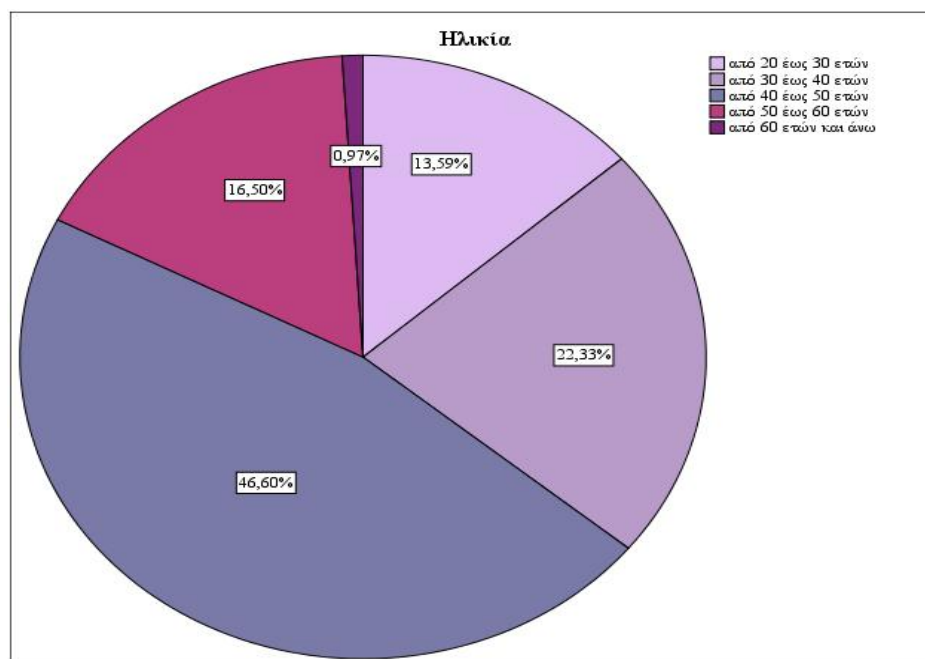
Ηλικία

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	από 20 έως 30 ετών	14	13,6
	από 30 έως 40 ετών	23	22,3
	από 40 έως 50 ετών	48	46,6
	από 50 έως 60 ετών	17	16,5
	από 60 ετών και άνω	1	1,0
Σύνολο		103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 2: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν η ηλικία των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 2.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε την ηλικία των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 2.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε την ηλικία των ερωτηθέντων.

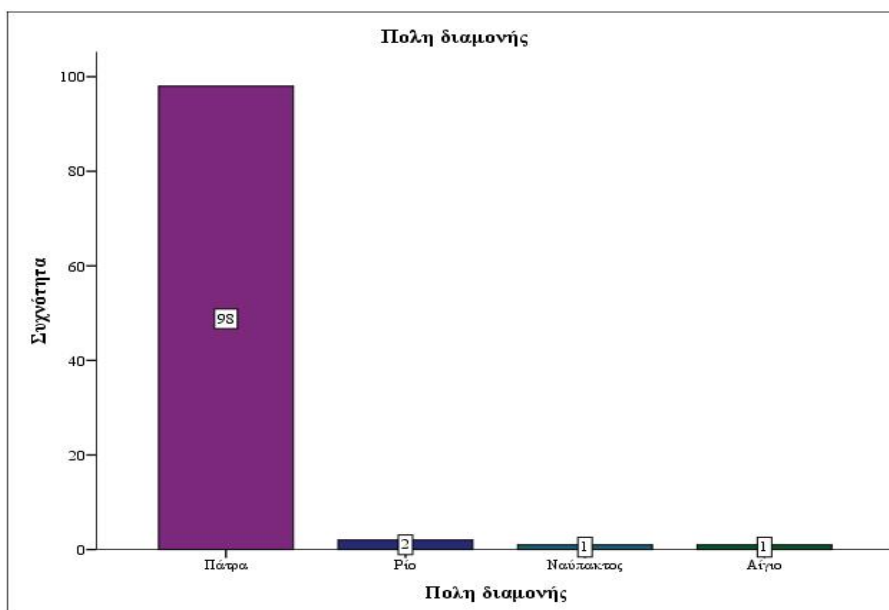
Ø Ερώτηση 3: Πόλη διαμονής

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με την πόλη διαμονής των ερωτηθέντων είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 3 και τα διαγράμματα 3.bar και 3.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 98 άτομα σε ποσοστό 96,1% τα οποία διαμένουν στην Πάτρα, επίσης 2 άτομα σε ποσοστό 1,9% απάντησαν πως διαμένουν στο Ρίο της Αχαΐας, ενώ από ένα άτομο απάντησε πως διαμένει στη Ναύπακτο και το Αίγιο σε ποσοστό 1% στην κάθε περίπτωση.

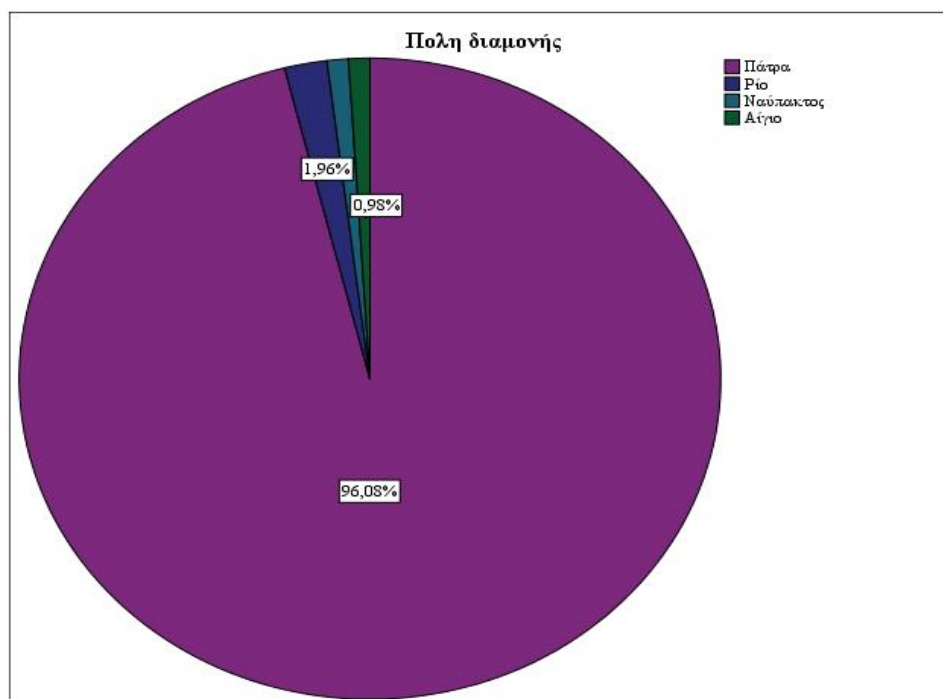
Πόλη διαμονής

		Ποσοστό Έγκυρο		
		Συχνότητα	%	Ποσοστό %
Έγκυρο	Πάτρα	98	95,1	96,1
	Ρίο	2	1,9	1,9
	Ναύπακτος	1	1,0	1,0
	Αίγιο	1	1,0	1,0
	Σύνολο	102	99,0	100,0
	Αγνοούμενες	1	1,0	
Σύνολο		103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 3: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν η πόλη διαμονής των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 3.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε την πόλη διαμονής των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 3.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε την πόλη διαμονής των ερωτηθέντων.

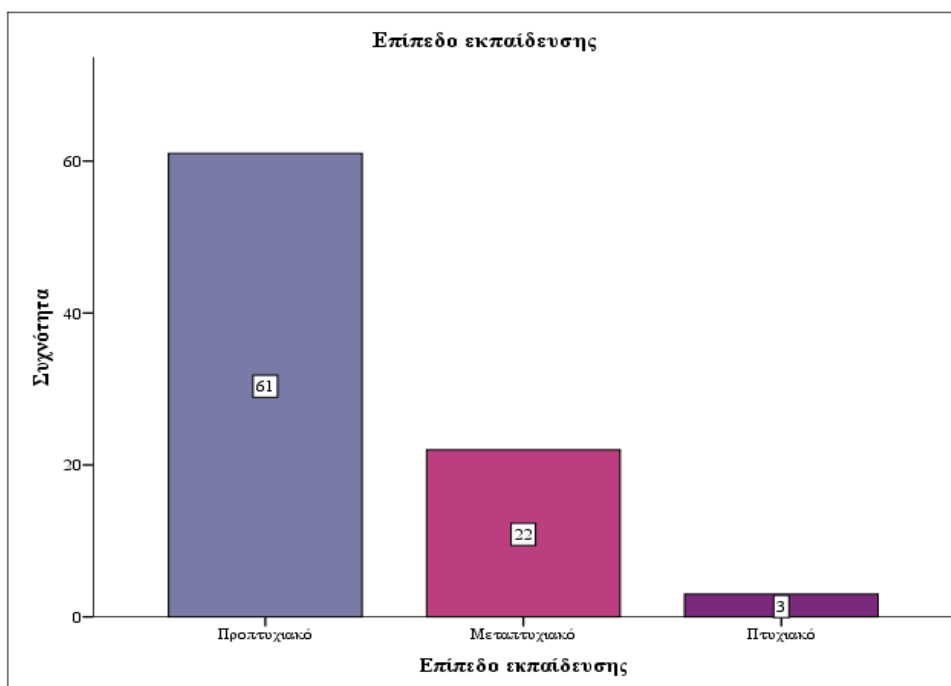
Ø Ερώτηση 4: Επίπεδο εκπαίδευσης

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 4 και τα διαγράμματα 4.bar και 4.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 61 άτομα σε ποσοστό 70,9% τα οποία έχουν Προπτυχιακό επίπεδο σπουδών, επίσης 22 άτομα σε ποσοστό 25,6% απάντησαν πως διαθέτουν κάποιο Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, ενώ 3 άτομα έδωσαν μια απάντηση μόνοι τους στο ερωτηματολόγιο απαντώντας ότι διαθέτουν κάποιο Πτυχιακό τίτλο σπουδών.

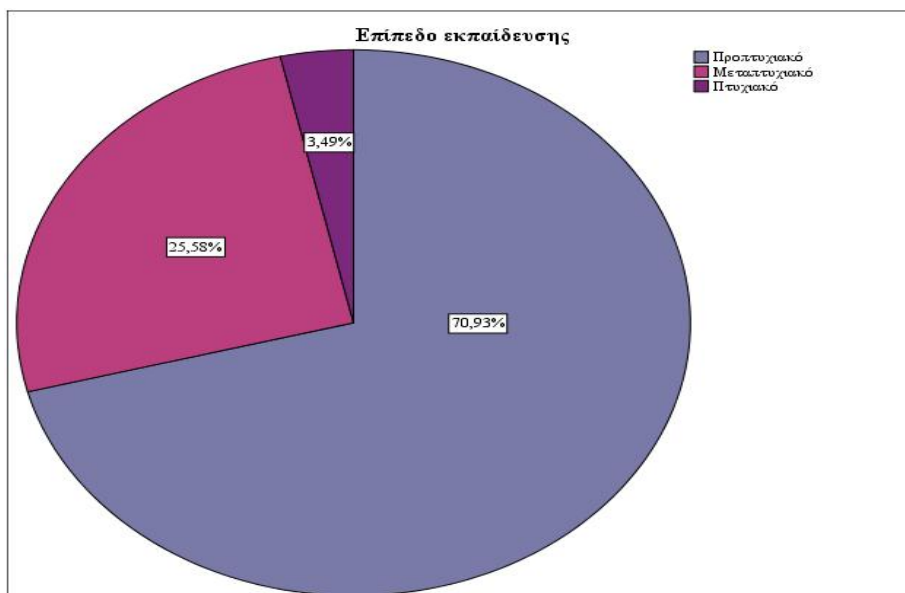
Επίπεδο εκπαίδευσης

		Ποσοστό Έγκυρο		
		Συχνότητα	%	Ποσοστό %
Έγκυρο	Προπτυχιακό	61	59,2	70,9
	Μεταπτυχιακό	22	21,4	25,6
	Πτυχιακό	3	2,9	3,5
	Σύνολο	86	83,5	100,0
	Αγνοούμενες	17	16,5	
Σύνολο		103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 4: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 4.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλεύτες που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 4.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλεύτες που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων.

Ø Ερώτηση 5: Έτος αποφοίτησης;

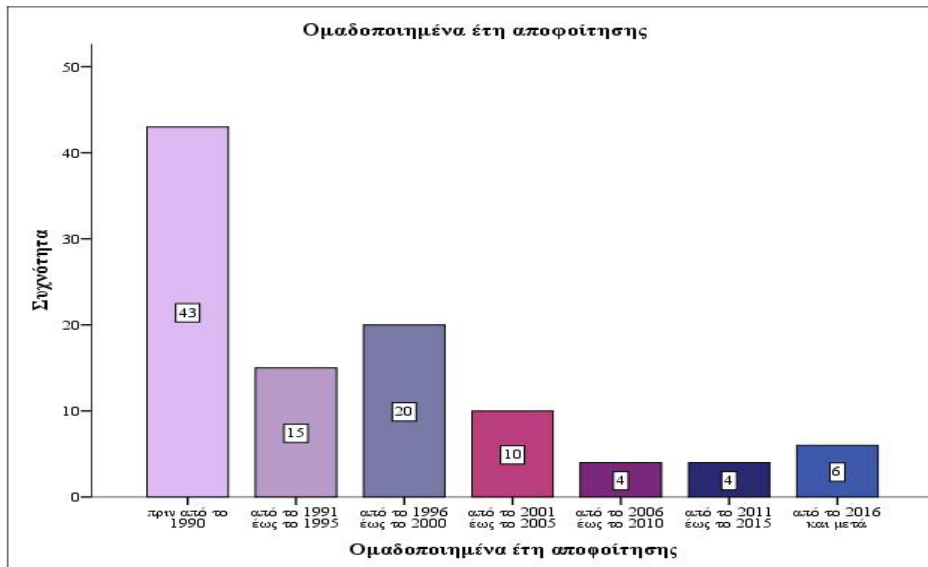
Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το έτος αποφοίτησης των ερωτηθέντων είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 5 και τα διαγράμματα 5.bar και 5.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 43 άτομα που σε ποσοστό 42,2% απάντησαν πως αποφοίτησαν πριν το 1990, έτος αποφοίτησης μεταξύ του 1991 και το 1995 απάντησαν πως είχαν 15 άτομα σε ποσοστό 14,7%. Ταυτόχρονα από το 1996 έως το 2000 αποφοίτησαν 20 άτομα σε ποσοστό 19,6%, ενώ 10 άτομα σε ποσοστό 9,8% αποφοίτησαν από το 2001 έως το 2005. Από το 2006 έως το 2010 απάντησαν πως αποφοίτησαν 4 άτομα σε ποσοστό 3,9% ενώ ισάριθμοι ήταν αυτοί που αποφοίτησαν από το 2011 έως το 2015. Τέλος 6 άτομα σε ποσοστό 5,9% απάντησαν ότι αποφοίτησαν φέτος ή επρόκειτο να αποφοιτήσουν.

Ομαδοποιημένα έτη αποφοίτησης

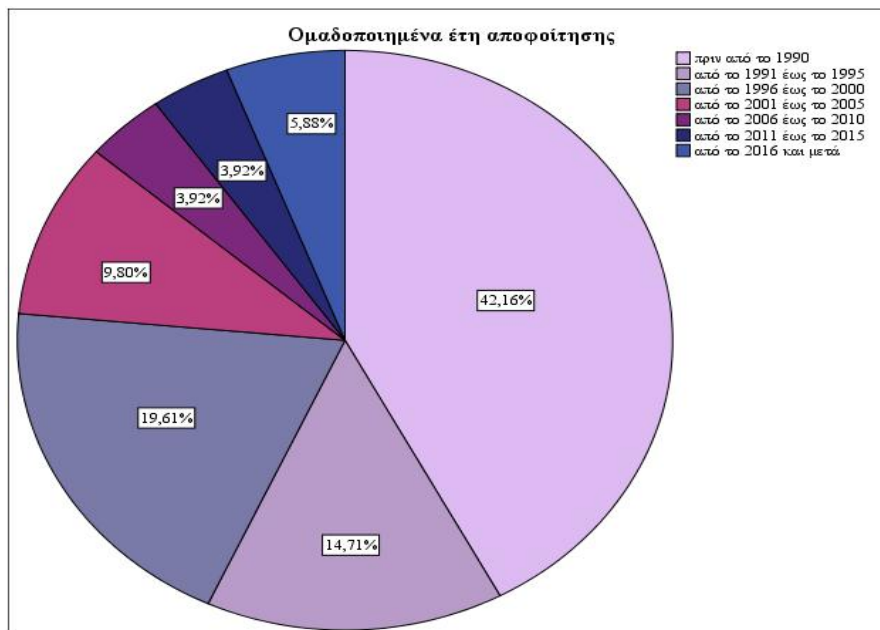
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό
Έγκυρο	πριν από το 1990	43	41,7	42,2
	από το 1991 έως το 1995	15	14,6	14,7
	από το 1996 έως το 2000	20	19,4	19,6
	από το 2001 έως το 2005	10	9,7	9,8
	από το 2006 έως το 2010	4	3,9	3,9
	από το 2011 έως το 2015	4	3,9	3,9
	από το 2016 και μετά	6	5,8	5,9
	Σύνολο	102	99,0	100,0
	Αγνοούμενες	1	1,0	
Σύνολο		103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 5: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν τα έτη αποφοίτησης των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 5.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε ομαδοποιημένη απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τα έτη αποφοίτησης των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 5.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε ομαδοποιημένη απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τα έτη αποφοίτησης των ερωτηθέντων.

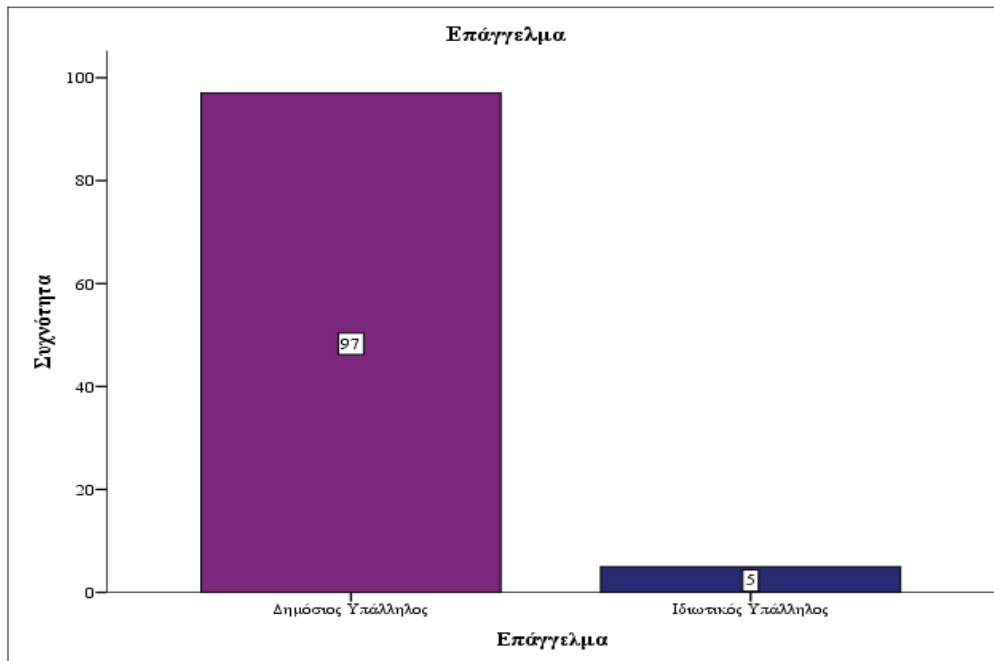
Ø Ερώτηση 6: Επάγγελμα

Όστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το επάγγελμα των ερωτηθέντων είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 6 και τα διαγράμματα 6.bar και 6.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 97 άτομα που σε ποσοστό 95,1% απάντησαν πως εργάζονται στο Δημόσιο τομέα, ενώ 5 άτομα απάντησαν πως εργάζονται στον Ιδιωτικό τομέα σε ποσοστό 4,9%.

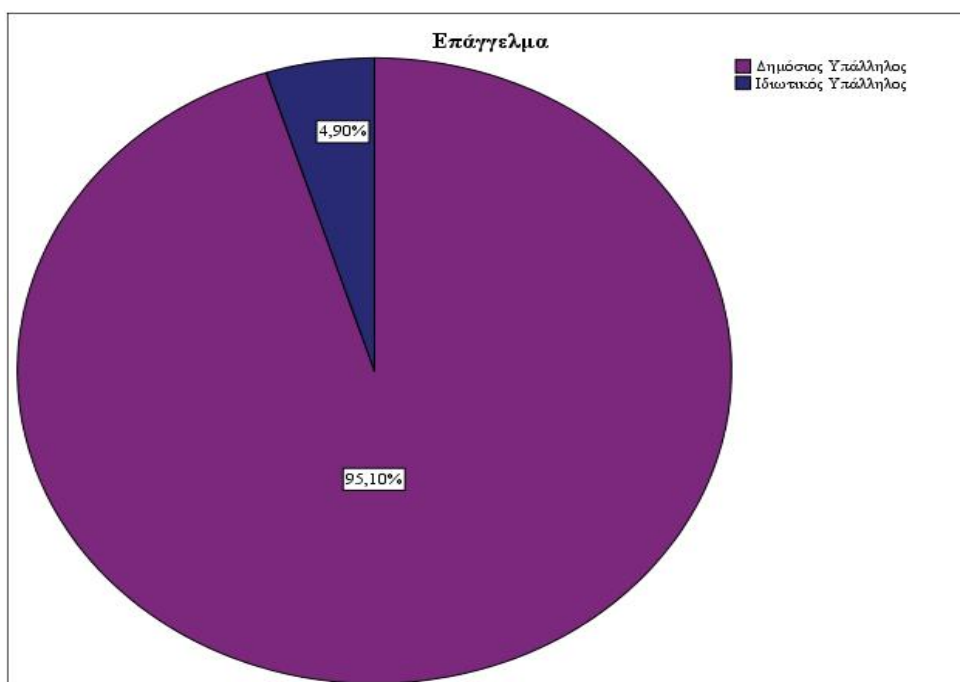
Επάγγελμα

		Ποσοστό Έγκυρο		
		Συχνότητα	%	Ποσοστό %
Έγκυρο	Δημόσιος Υπάλληλος	97	94,2	95,1
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	5	4,9	4,9
	Σύνολο	102	99,0	100,0
	Αγνοούμενες	1	1,0	
Σύνολο		103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 6: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν το επάγγελμα των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 6.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το επάγγελμα των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 6.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το επάγγελμα των ερωτηθέντων.

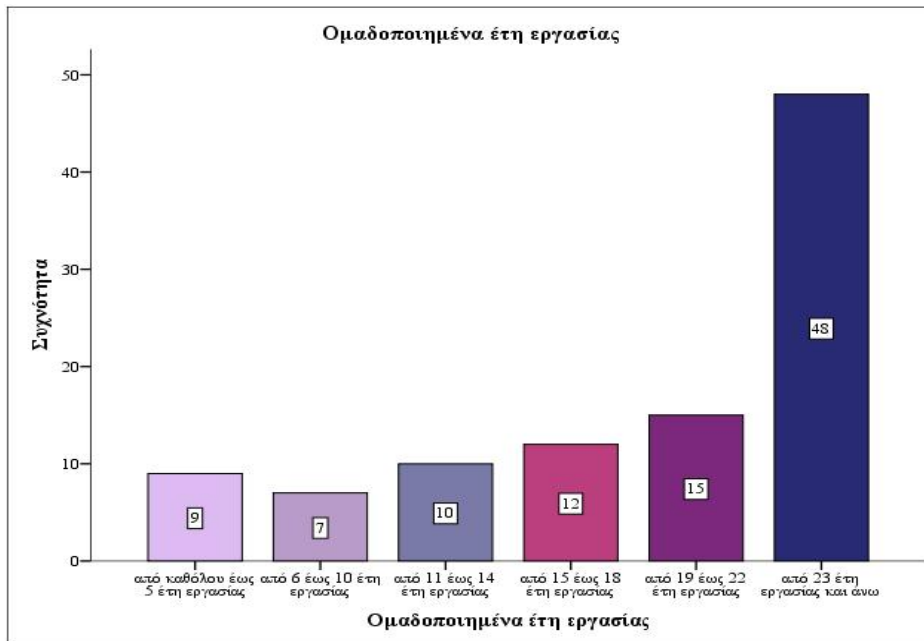
Ø Ερώτηση 7: Πόσα χρόνια εργασίας έχετε στο νοσηλευτικό χώρο;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το έτος εργασίας των ερωτηθέντων στο νοσηλευτικό χώρο είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 7 και τα διαγράμματα 7.bar και 7.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 9 άτομα που σε ποσοστό 8,9% απάντησαν πως έχουν από μηδενική έως πενταετή εργασία, από 6 έως 10 έτη εργασίας απάντησαν πως είχαν 7 άτομα σε ποσοστό 6,9%. Ταυτόχρονα από 11 έως 14 έτη εργασίας απάντησαν πως διέθεταν 10 άτομα σε ποσοστό 9,9%, ενώ 12 άτομα σε ποσοστό 11,9% είχαν από 15 έως 18 έτη εργασίας. Τέλος 15 άτομα σε ποσοστό 14,9% απάντησαν ότι έχουν από 19 έως 22 έτη εργασίας και 48 άτομα σε ποσοστό 47,5% είχαν 23 έτη εργασίας και άνω.

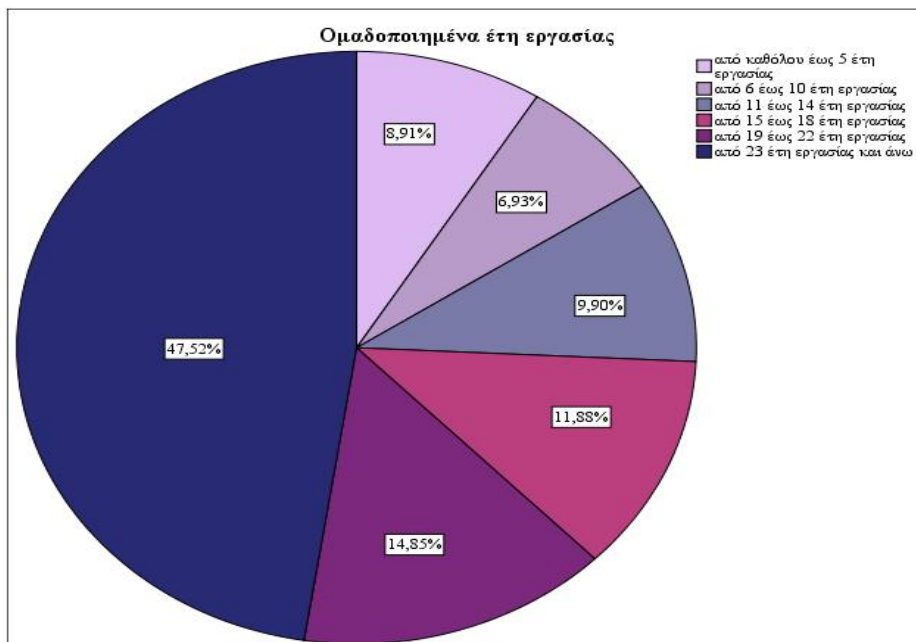
Ομαδοποιημένα έτη εργασίας

	Συχνότητα	Ποσοστό %	Έγκυρο Ποσοστό %
Έγκυρο			
από καθόλου έως 5 έτη εργασίας	9	8,7	8,9
από 6 έως 10 έτη εργασίας	7	6,8	6,9
από 11 έως 14 έτη εργασίας	10	9,7	9,9
από 15 έως 18 έτη εργασίας	12	11,7	11,9
από 19 έως 22 έτη εργασίας	15	14,6	14,9
από 23 έτη εργασίας και άνω	48	46,6	47,5
Σύνολο	101	98,1	100,0
Αγνοούμενες	2	1,9	
Σύνολο	103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 7: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν τα έτη εργασίας των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 7.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε ομαδοποιημένη απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τα έτη εργασίας των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 7.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε ομαδοποιημένη απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τα έτη εργασίας των ερωτηθέντων.

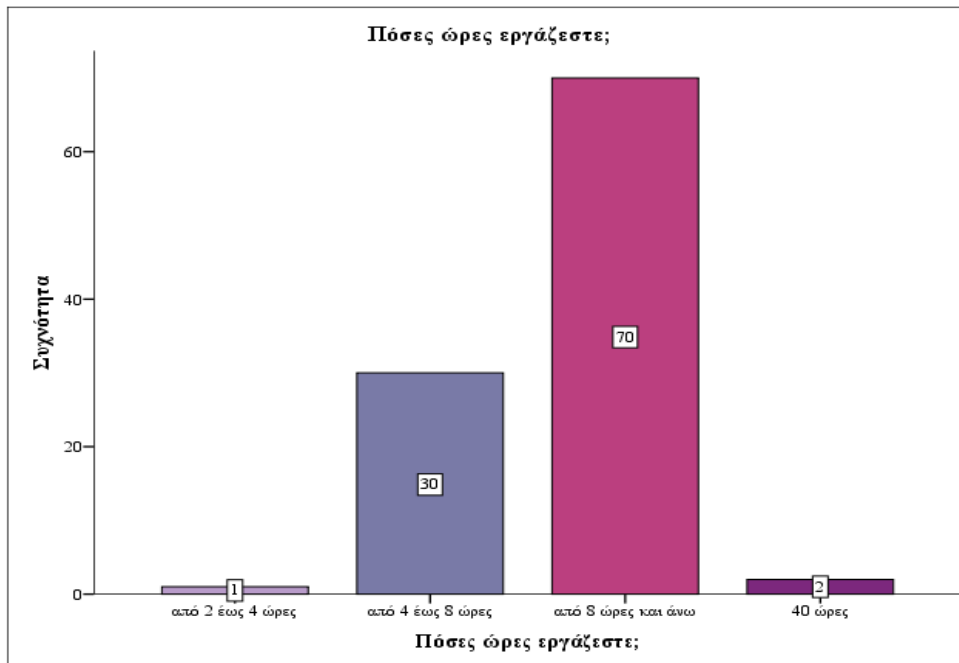
Ø Ερώτηση 8: Πόσες ώρες εργάζεστε;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με τις ώρες εργασίας των ερωτηθέντων είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 8 και τα διαγράμματα 8.bar και 8.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 1 άτομο που σε ποσοστό 1% απάντησε πως εργάζεται από 2 έως 4 ώρες, από 4 έως 8 ώρες απάντησαν πως εργάζονται 30 άτομα σε ποσοστό 29,1% ενώ από 8 ώρες και άνω απάντησαν πως εργάζονται 70 άτομα σε ποσοστό 68%. Την ίδια στιγμή 2 άτομα σε ποσοστό 1,9% απάντησαν πως εργάζονται για 40 ώρες, τα συγκεκριμένα άτομα απάντησαν λογικά σε εβδομαδιαία βάση τις ώρες που εργάζονται εν αντιθέσει με τους υπόλοιπους που επέλεξαν μεταξύ των 3 επιλογών τους.

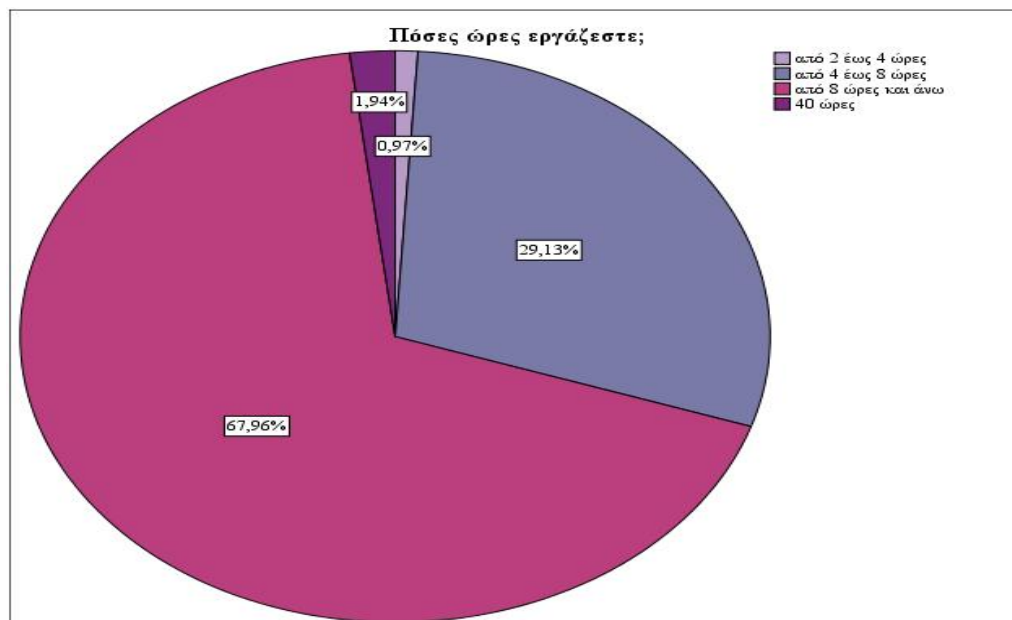
Πόσες ώρες εργάζεστε;

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	από 2 έως 4 ώρες	1	1,0
	από 4 έως 8 ώρες	30	29,1
	από 8 ώρες και άνω	70	68,0
	40 ώρες	2	1,9
	Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 8: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν οι ώρες εργασίας των ερωτηθέντων. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 8.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλεύτες που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε τις ώρες εργασίας των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 8.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλεύτες που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε τις ώρες εργασίας των ερωτηθέντων.

Ø Ερώτηση 9: Ο μισθός σας ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρετε;

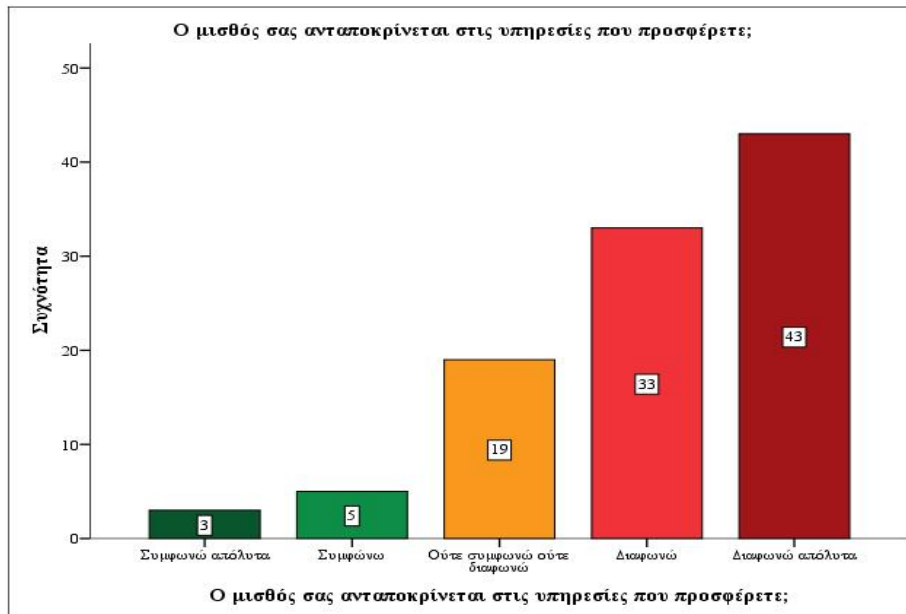
Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι ο μισθός τους ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 9 και τα διαγράμματα 9.bar και 9.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 3 άτομα που σε ποσοστό 2,9% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι ο μισθός τους ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν, 5 άτομα σε ποσοστό 4,9% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 19 άτομα σε ποσοστό 18,5% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 33 άτομα σε ποσοστό 32% διαφώνησαν με το ότι ο μισθός τους ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν ενώ τελείως κάθετοι με το προαναφερθέν ερώτημα ήταν 43 νοσηλευτές που σε ποσοστό 41,7% απάντησαν πως διαφωνούν απόλυτα με το προαναφερθέν.

Ο μισθός σας ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρετε;

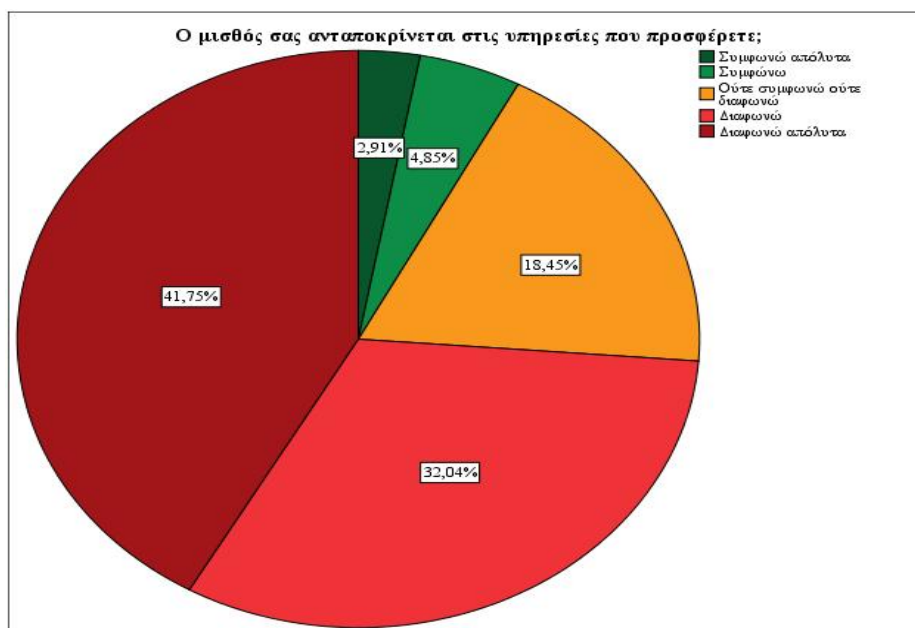
		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	3	2,9
	Συμφωνώ	5	4,9
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	18,5
	Διαφωνώ	33	32,0
	Διαφωνώ απόλυτα	43	41,7
	Σύνολο		103

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 9: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι ο μισθός τους ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 9.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι ο μισθός τους ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 9.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι ο μισθός τους ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Ø Ερώτηση 10: Έχει μειωθεί ο μισθός σας λόγω της οικονομικής κρίσης;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν έχει μειωθεί ο μισθός των ερωτηθέντων λόγω της οικονομικής κρίσης, είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 10 και τα διαγράμματα 10.bar και 10.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 97 άτομα που σε ποσοστό 95,1% απάντησαν πως όντως έχει μειωθεί ο μισθός τους λόγω της οικονομικής κρίσης ενώ μόνο 5 άτομα σε ποσοστό 4,9% απάντησαν ότι δεν υπήρξε μείωση του μισθού τους λόγω της οικονομικής κρίσης.

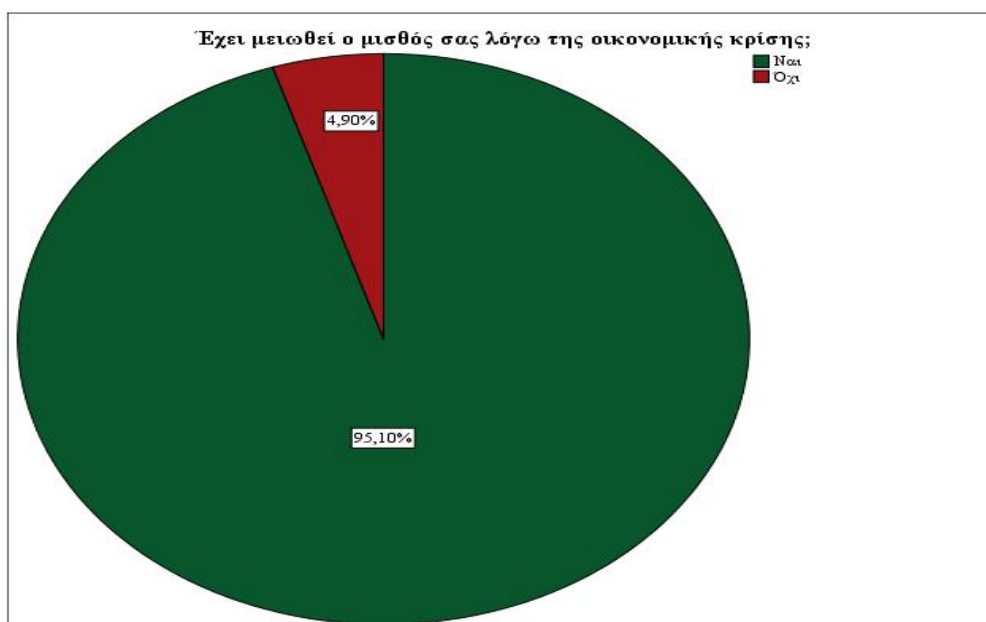
Έχει μειωθεί ο μισθός σας λόγω της οικονομικής κρίσης;

		Συχνότητα	Ποσοστό %	Έγκυρο Ποσοστό %
Έγκυρο	Ναι	97	94,2	95,1
	Όχι	5	4,9	4,9
	Σύνολο	102	99,0	100,0
	Αγνοούμενες	1	1,0	
Σύνολο		103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 10: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν έχει μειωθεί ο μισθός των ερωτηθέντων λόγω της οικονομικής κρίσης. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 10.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν έχει μειωθεί ο μισθός των ερωτηθέντων λόγω της οικονομικής κρίσης.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 10.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν έχει μειωθεί ο μισθός των ερωτηθέντων λόγω της οικονομικής κρίσης.

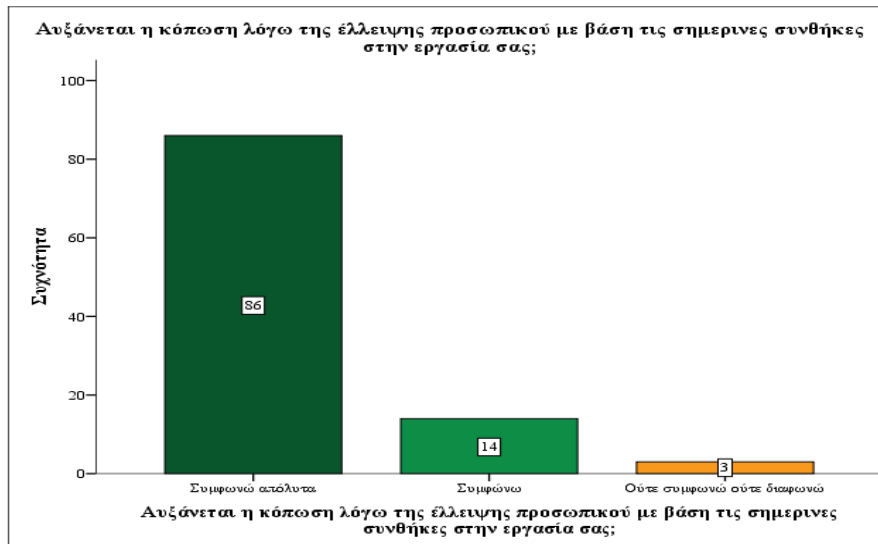
Ø Ερώτηση 11: Αυξάνεται η κόπωση λόγω έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι αυξάνεται η κόπωση λόγω της έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους, είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 11 και τα διαγράμματα 11.bar και 11.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 86 άτομα που σε ποσοστό 83,5% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι αυξάνεται η κόπωση λόγω της έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους, 14 άτομα σε ποσοστό 13,6% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα μόλις 3 άτομα έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν.

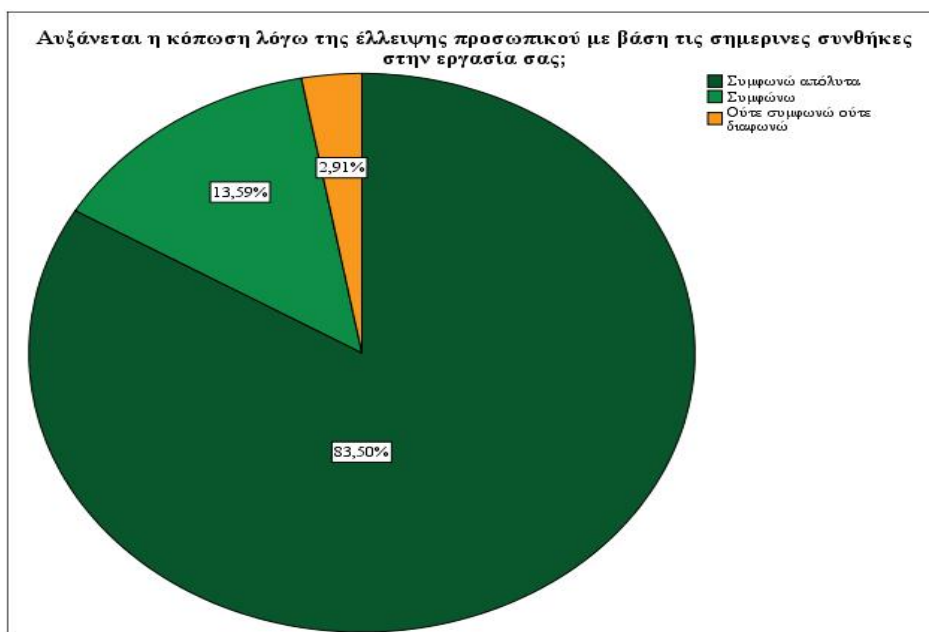
Αυξάνεται η κόπωση λόγω της έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	86	83,5
	Συμφωνώ	14	13,6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3	2,9
	Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 11: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι αυξάνεται η κόπωση λόγω της έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 11.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι αυξάνεται η κόπωση λόγω της έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 11.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι αυξάνεται η κόπωση λόγω της έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους.

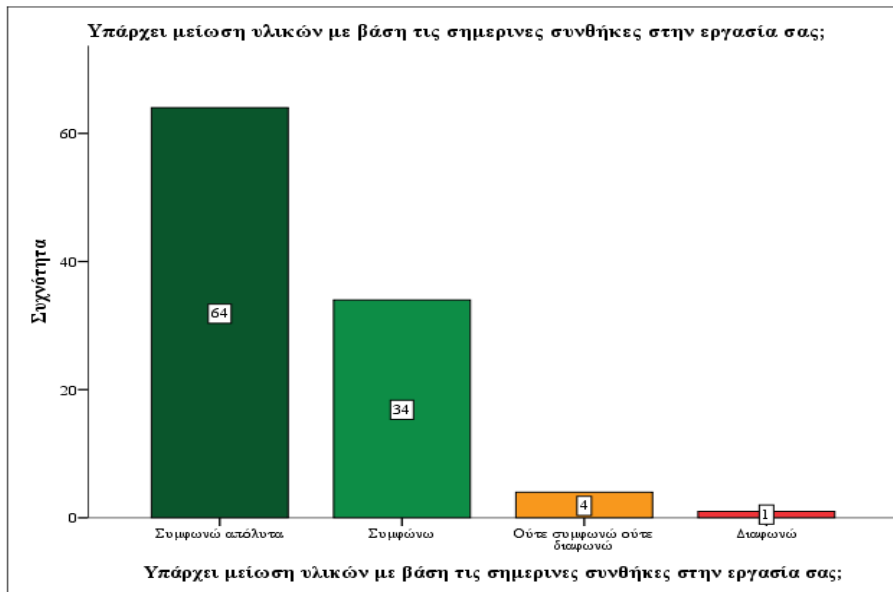
Ø Ερώτηση 12: Υπάρχει μείωση των υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 12 και τα διαγράμματα 12.bar και 12.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 64 άτομα που σε ποσοστό 62,1% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι υπάρχει μείωση υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους, 34 άτομα σε ποσοστό 33% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 4 άτομα με ποσοστό 3,9% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 1 άτομο σε ποσοστό 1% διαφώνησε με το ότι υπάρχει μείωση υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους.

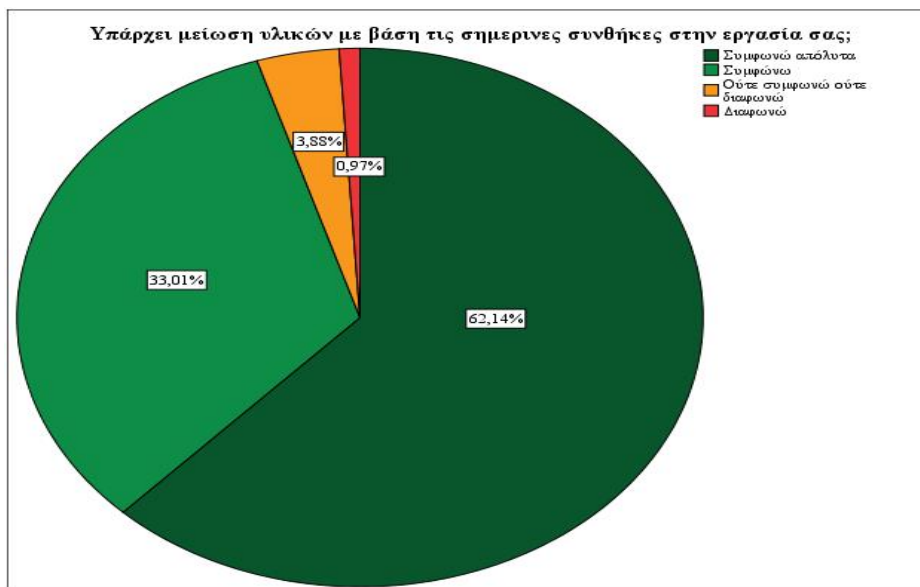
Υπάρχει μείωση των υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	64	62,1
	Συμφωνώ	34	33,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4	3,9
	Διαφωνώ	1	1,0
	Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 12: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 12.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 12.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους.

Ø Ερώτηση 13: Υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία σας;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία τους είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 13 και τα διαγράμματα 13.bar και 13.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 40 άτομα που σε ποσοστό 38,8% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία τους, 32 άτομα σε ποσοστό 31,1% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 18 άτομα σε ποσοστό 17,5% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 11 άτομα σε ποσοστό 10,7% διαφώνησαν με το ότι υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία τους ενώ τελείως κάθετοι με το προαναφερθέν ερώτημα ήταν 2 νοσηλευτές που σε ποσοστό 1,9% απάντησαν πως διαφωνούν απόλυτα.

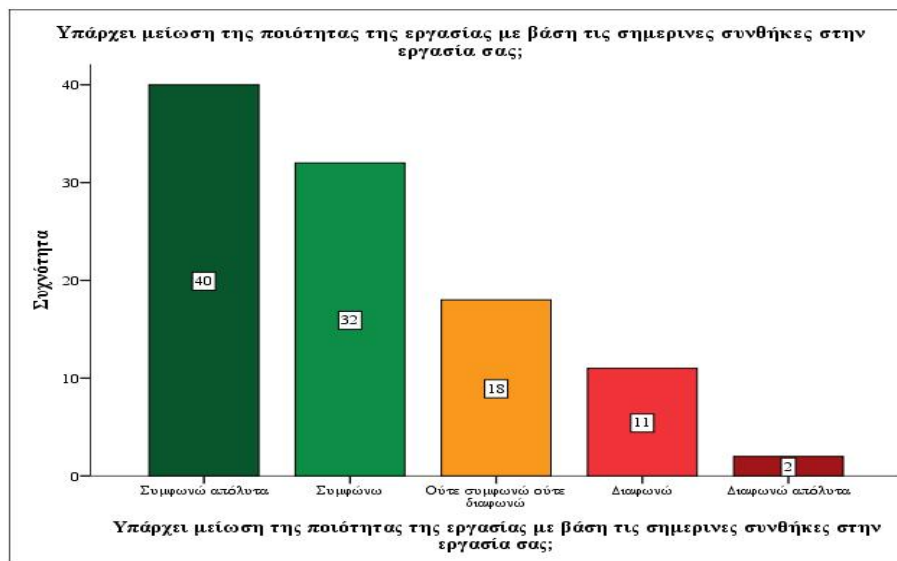
Υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία σας;

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	40	38,8
	Συμφωνώ	32	31,1
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	18	17,5
	Διαφωνώ	11	10,7
	Διαφωνώ απόλυτα	2	1,9
	Σύνολο		103

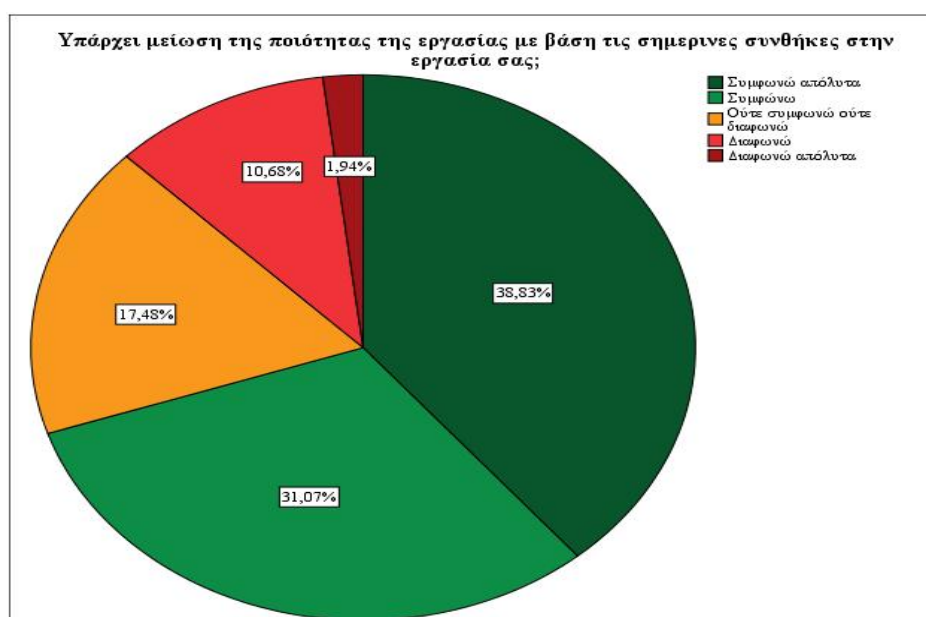
Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 13: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία τους. Πιο

αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 13.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία τους.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 13.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία τους.

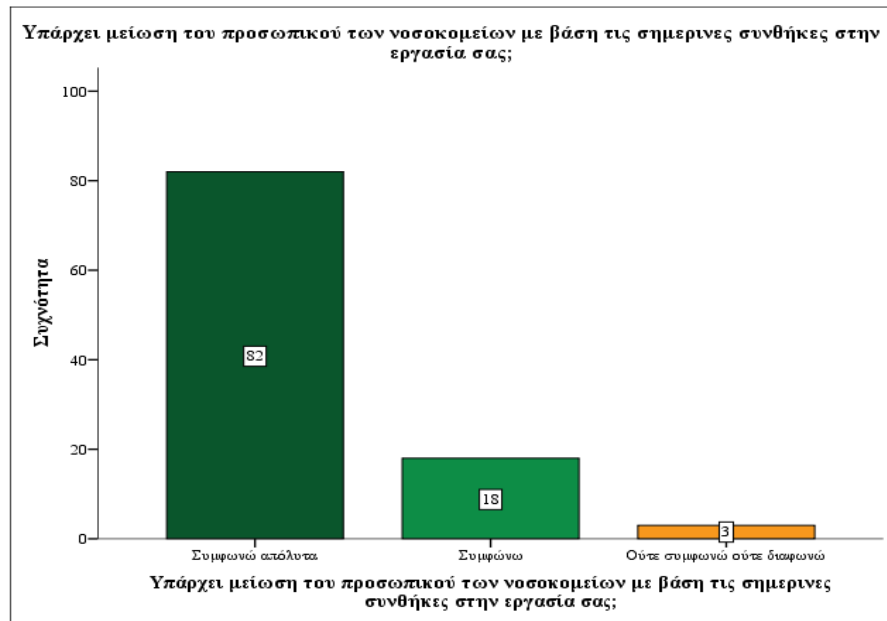
Ø Ερώτηση 14: Υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 14 και τα διαγράμματα 14.bar και 14.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 82 άτομα που σε ποσοστό 79,6% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους, 18 άτομα σε ποσοστό 17,5% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 3 άτομα σε ποσοστό 2,9% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν.

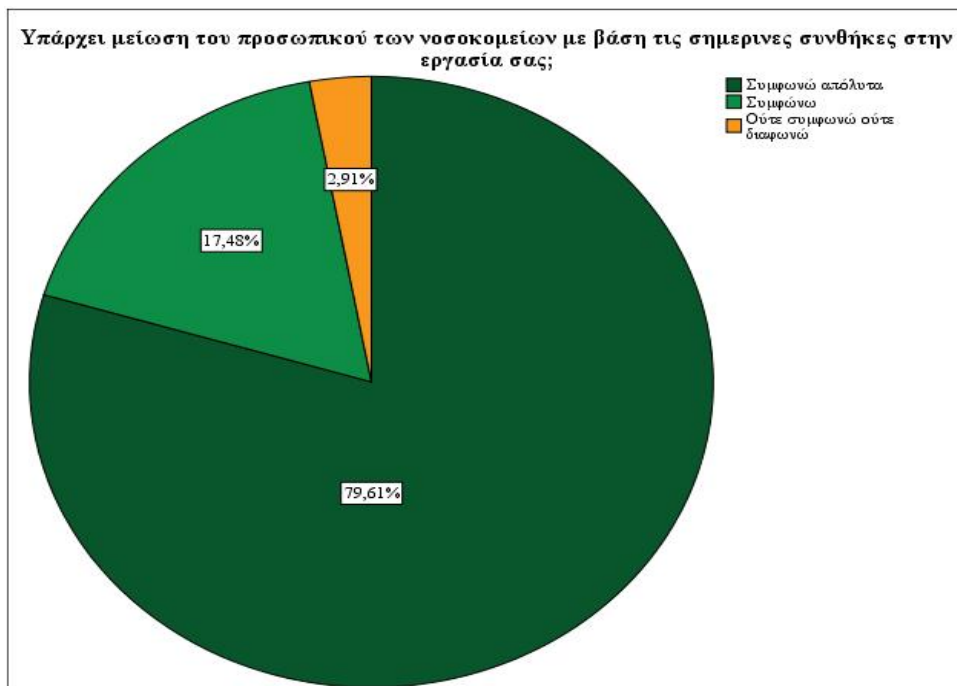
Υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	82	79,6
	Συμφωνώ	18	17,5
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3	2,9
	Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 14: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 14.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 14.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους.

Ø Ερώτηση 15: Υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά σας με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

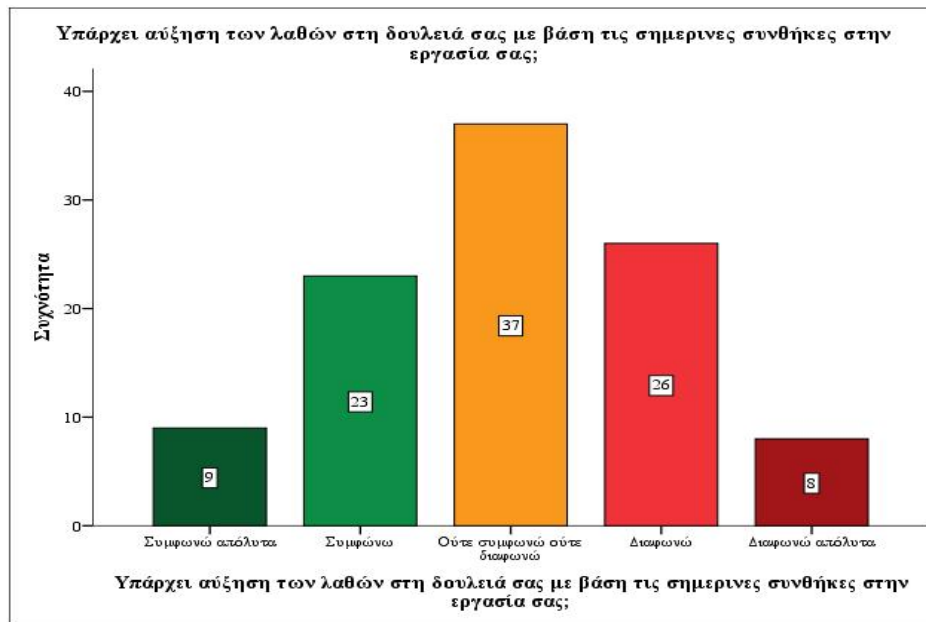
Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά τους με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 15 και τα διαγράμματα 15.bar και 15.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 9 άτομα που σε ποσοστό 8,7% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά τους με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους, 23 άτομα σε ποσοστό 22,3% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 37 άτομα σε ποσοστό 35,9% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 26 άτομα σε ποσοστό 25,3% διαφώνησαν με το ότι υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά τους με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους ενώ τελείως κάθετοι με το προαναφερθέν ερώτημα ήταν 8 νοσηλευτές που σε ποσοστό 7,8% απάντησαν πως διαφωνούν απόλυτα με το προαναφερθέν.

Υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά σας με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας;

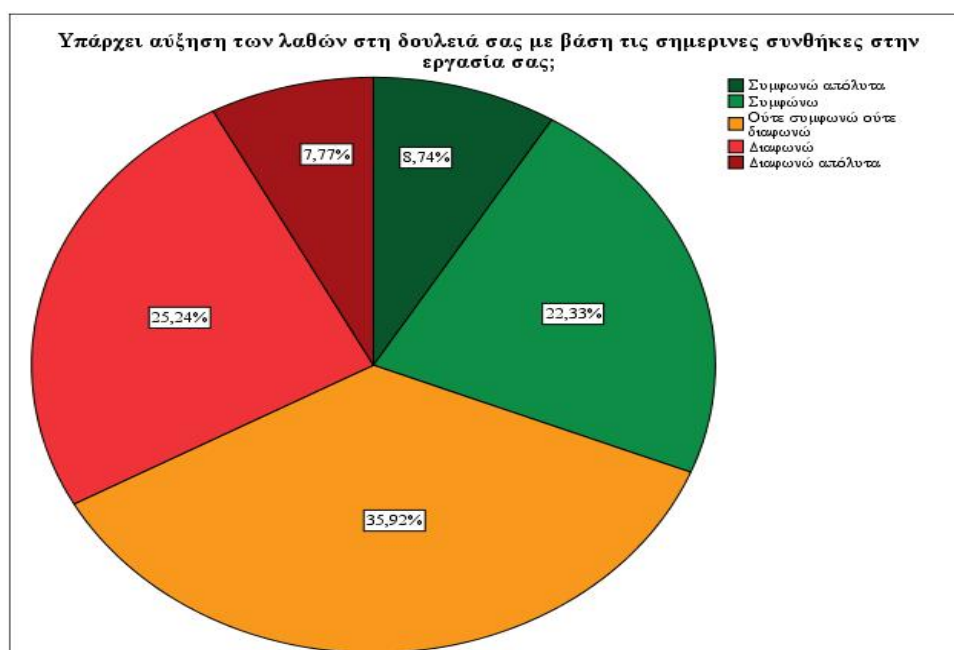
	Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο Συμφωνώ απόλυτα	9	8,7
Συμφωνώ	23	22,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	37	35,9
Διαφωνώ	26	25,3
Διαφωνώ απόλυτα	8	7,8
Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 15: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά τους με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους. Πιο

αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 15.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά τους με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 15.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά τους με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους.

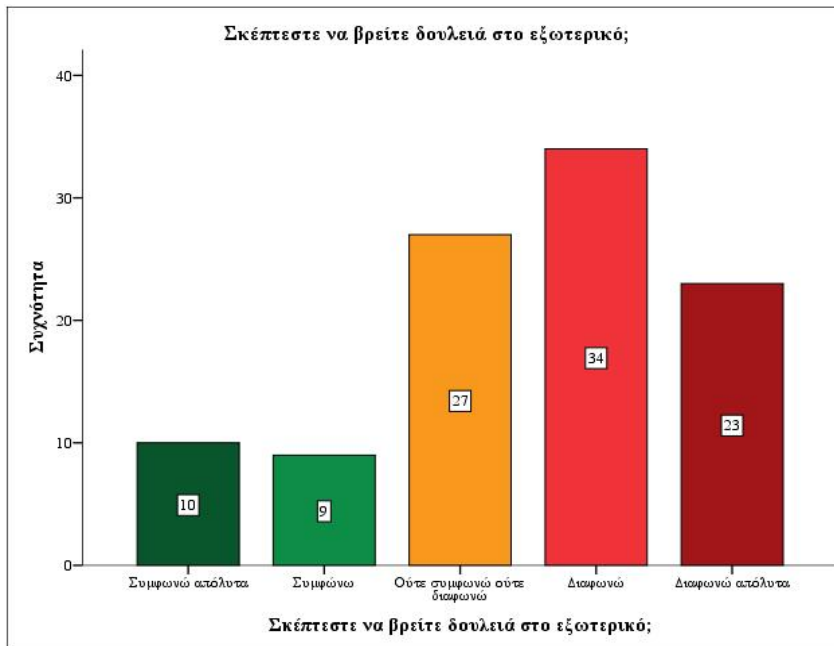
Ø Ερώτηση 16: Σκέπτεστε να βρείτε δουλειά στο εξωτερικό;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι σκέπτονται να βρουν δουλειά στο εξωτερικό είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 16 και τα διαγράμματα 16.bar και 16.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 10 άτομα που σε ποσοστό 9,7% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι σκέπτονται να βρουν δουλειά στο εξωτερικό, 9 άτομα σε ποσοστό 8,7% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 27 άτομα σε ποσοστό 26,2% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 34 άτομα σε ποσοστό 33% διαφώνησαν με το ότι σκέπτονται να βρουν δουλειά στο εξωτερικό ενώ τελείως κάθετοι με το προαναφερθέν ερώτημα ήταν 23 νοσηλευτές που σε ποσοστό 22,4% απάντησαν πως διαφωνούν απόλυτα με το προαναφερθέν.

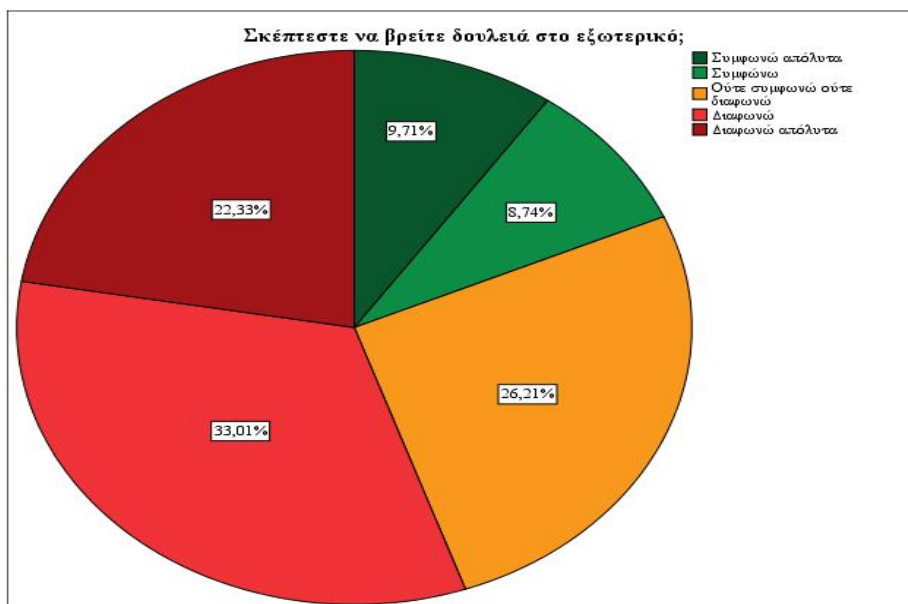
Σκέπτεστε να βρείτε δουλειά στο εξωτερικό;

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	10	9,7
	Συμφωνώ	9	8,7
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	27	26,2
	Διαφωνώ	34	33,0
	Διαφωνώ απόλυτα	23	22,4
	Σύνολο		103

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 16: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι σκέπτονται να βρουν δουλειά στο εξωτερικό. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 16.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι σκέπτονται να βρουν δουλειά στο εξωτερικό.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 16.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι σκέπτονται να βρουν δουλειά στο εξωτερικό.

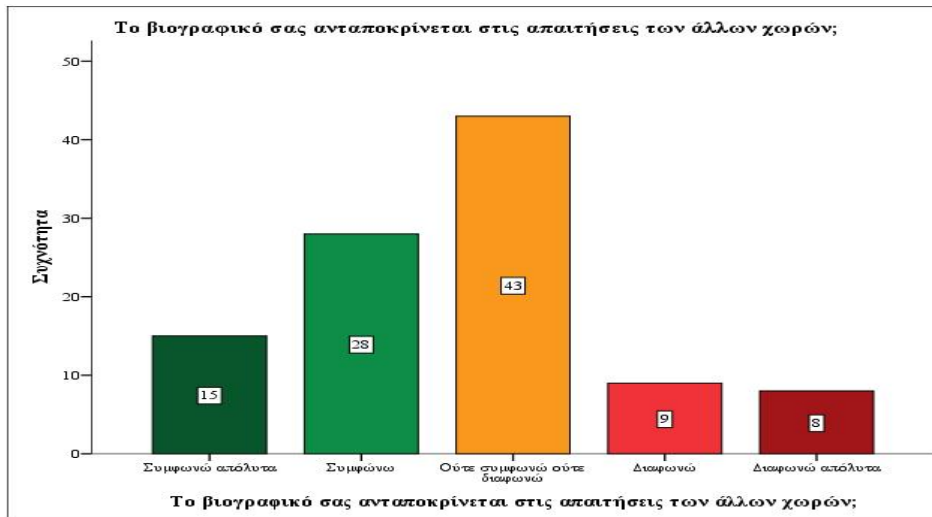
Ø Ερώτηση 17: Το βιογραφικό σας ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών;

Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι το βιογραφικό τους ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 17 και τα διαγράμματα 17.bar και 17.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 15 άτομα που σε ποσοστό 14,6% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι το βιογραφικό τους ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών, 28 άτομα σε ποσοστό 27,2% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 43 άτομα σε ποσοστό 41,7% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 9 άτομα σε ποσοστό 8,7% διαφώνησαν με το ότι το βιογραφικό τους ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών ενώ τελείως κάθετοι με το προαναφερθέν ερώτημα ήταν 8 νοσηλευτές που σε ποσοστό 7,8% απάντησαν πως διαφωνούν απόλυτα με το προαναφερθέν.

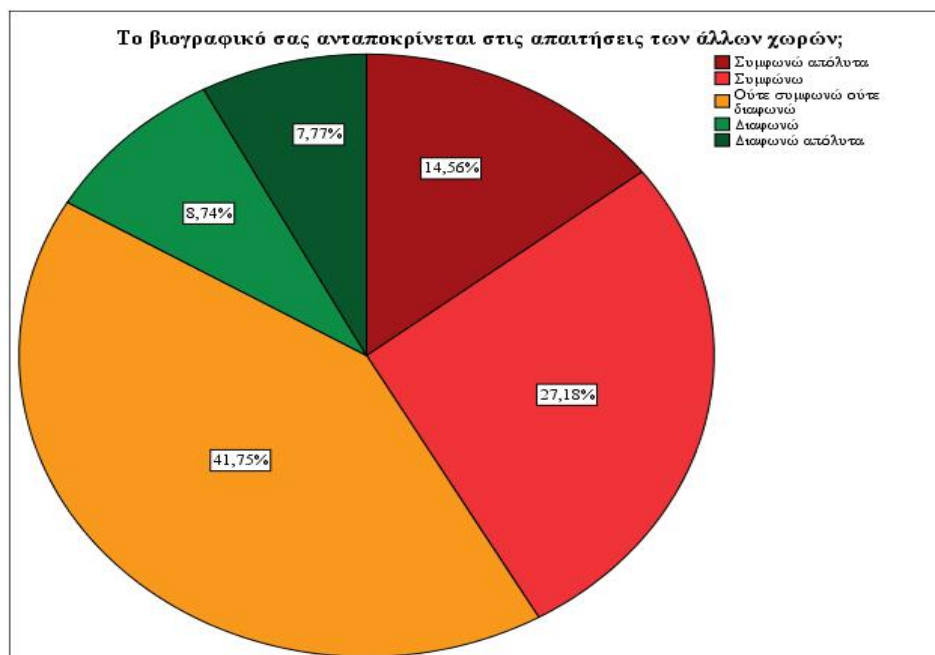
Το βιογραφικό σας ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών;

		Συχνότητα	Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	15	14,6
	Συμφωνώ	28	27,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	43	41,7
	Διαφωνώ	9	8,7
	Διαφωνώ απόλυτα	8	7,8
	Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 17: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι το βιογραφικό τους ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 17.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι το βιογραφικό τους ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 17.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι το βιογραφικό τους ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών.

Ø Ερώτηση 18: Γνωρίζετε τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα σας στο εξωτερικό;

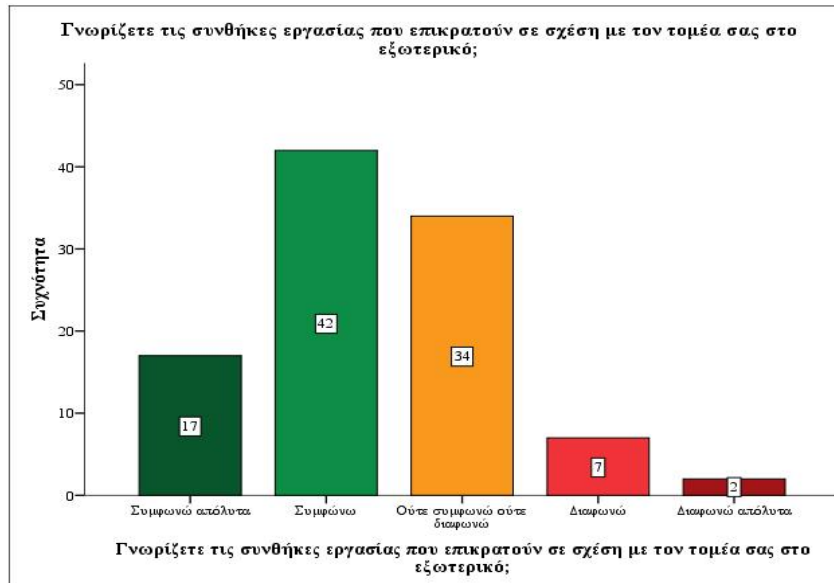
Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι γνωρίζουν τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα τους στο εξωτερικό είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 18 και τα διαγράμματα 18.bar και 18.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 17 άτομα που σε ποσοστό 16,7% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι γνωρίζουν τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα τους στο εξωτερικό, 42 άτομα σε ποσοστό 41,2% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 34 άτομα σε ποσοστό 33,3% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 7 άτομα σε ποσοστό 6,8% διαφώνησαν με το ότι γνωρίζουν τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα τους στο εξωτερικό ενώ τελείως κάθετοι με το προαναφερθέν ερώτημα ήταν 2 νοσηλευτές που σε ποσοστό 2% απάντησαν πως διαφωνούν απόλυτα με το προαναφερθέν.

Γνωρίζετε τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα σας στο εξωτερικό;

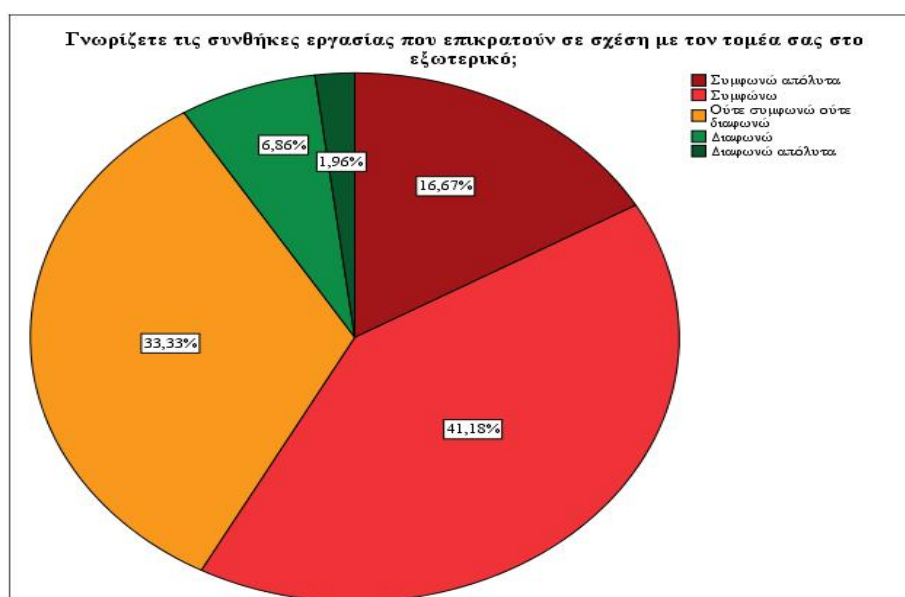
		Συχνότητα	Ποσοστό %	Έγκυρο Ποσοστό %
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	17	16,5	16,7
	Συμφωνώ	42	40,8	41,2
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	34	33,0	33,3
	Διαφωνώ	7	6,8	6,8
	Διαφωνώ απόλυτα	2	1,9	2,0
	Σύνολο	102	99,0	100,0
	Αγνοούμενες	1	1,0	
Σύνολο		103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 18: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη

ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι γνωρίζουν τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα τους στο εξωτερικό. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 18.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι γνωρίζουν τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα τους στο εξωτερικό.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 18.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι γνωρίζουν τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα τους στο εξωτερικό.

Ø Ερώτηση 19: Πιστεύετε ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας σας είναι καλύτερες στο εξωτερικό;

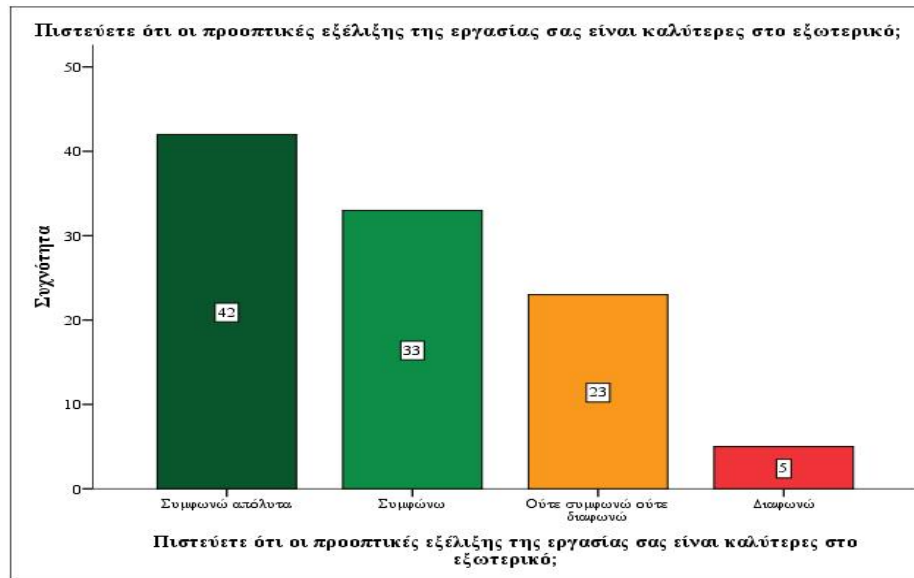
Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το αν πιστεύουν ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας τους είναι καλύτερες στο εξωτερικό είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 19 και τα διαγράμματα 19.bar και 19.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 42 άτομα που σε ποσοστό 40,8% απάντησαν πως συμφωνούν απόλυτα με το ότι πιστεύουν ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας τους είναι καλύτερες στο εξωτερικό, 33 άτομα σε ποσοστό 32% απάντησαν πως συμφωνούν με αυτό που προαναφέρθηκε. Ταυτόχρονα 23 άτομα σε ποσοστό 22,3% έδωσαν μια ουδέτερη απάντηση στο παρόν ερώτημα αφού ούτε συμφώνησαν αλλά ούτε και διαφώνησαν. Επίσης 5 άτομα σε ποσοστό 4,9% διαφώνησαν με το ότι πιστεύουν ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας τους είναι καλύτερες στο εξωτερικό.

Πιστεύετε ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας σας είναι καλύτερες στο εξωτερικό;

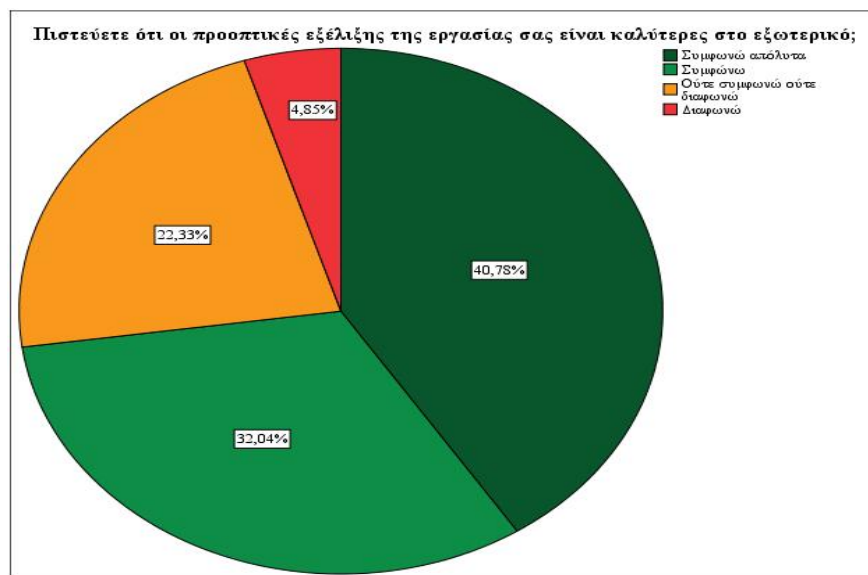
		Ποσοστό	
		Συχνότητα	%
Έγκυρο	Συμφωνώ απόλυτα	42	40,8
	Συμφωνώ	33	32,0
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	23	22,3
	Διαφωνώ	5	4,9
	Σύνολο	103	100,0

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 19: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη ερώτηση ήταν εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι πιστεύουν ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας τους είναι καλύτερες στο εξωτερικό. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων και το ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 19.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι πιστεύουν ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας τους είναι καλύτερες στο εξωτερικό.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 19.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση που διερευνούσε το εάν οι ερωτηθέντες συμφωνούν ή όχι με το ότι πιστεύουν ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας τους είναι καλύτερες στο εξωτερικό.

Ø Ερώτηση 20: Τι είναι αυτό που σας οδηγεί στην λύση του εξωτερικού;

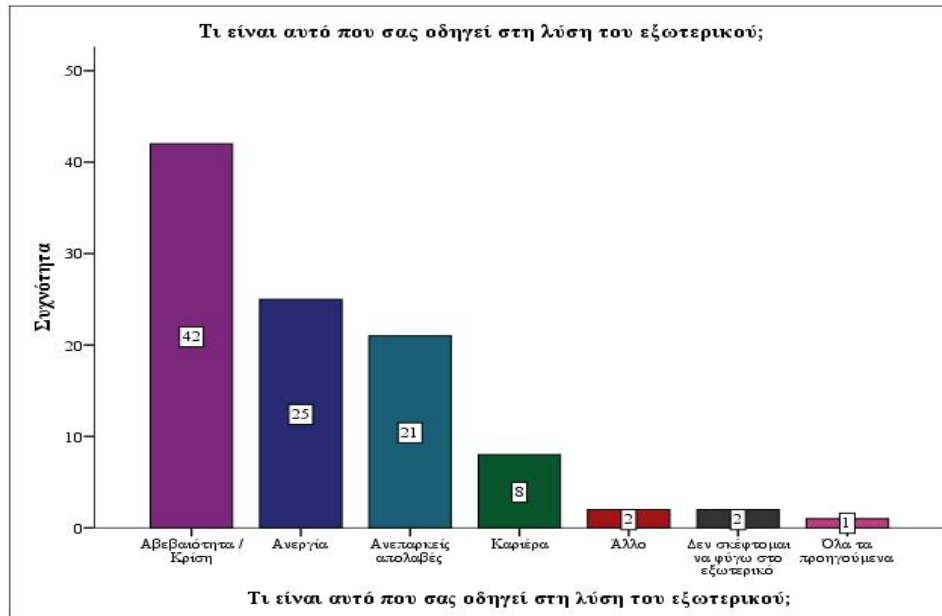
Ωστε να γίνουν εμφανή ορισμένα στοιχεία σχετικά με το ποιοι παράγοντες οδηγούν τους ερωτηθέντες στη λύση του εξωτερικού είναι απαραίτητο να αναλυθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας υπ' αριθμόν 20 και τα διαγράμματα 20.bar και 20.pie. Εδώ είναι εμφανές ότι το δείγμα απαρτίζεται από 42 άτομα που σε ποσοστό 41,6% απάντησαν πως ο παράγοντας της αβεβαιότητας/ κρίσης είναι ο παράγοντας που τους οδηγεί στη λύση του εξωτερικού, ακολούθησε ο παράγοντας της ανεργίας με 25 απαντήσεις και ποσοστό 24,7%, η ανεπαρκείς απολαβές σε ποσοστό 20,8%. Επίσης 8 άτομα σε ποσοστό 7,9% απάντησαν πως η καριέρα τους είναι ο παράγοντας που τους οδηγεί στη λύση του εξωτερικού, ακολούθησαν 2 απαντήσεις με κάποιο αδιευκρίνιστο παράγοντα σε ποσοστό 2%, ενώ 2 άτομα απάντησαν πως δεν σκέφτονται να φύγουν από τη χώρα για το εξωτερικό πάλι σε ποσοστό 2%. Τέλος 1 άτομο σε ποσοστό 1% απάντησε πως όλοι οι προηγούμενοι παράγοντες τους οδηγούν στη λύση του εξωτερικού.

Τι είναι αυτό που σας οδηγεί στη λύση του εξωτερικού;

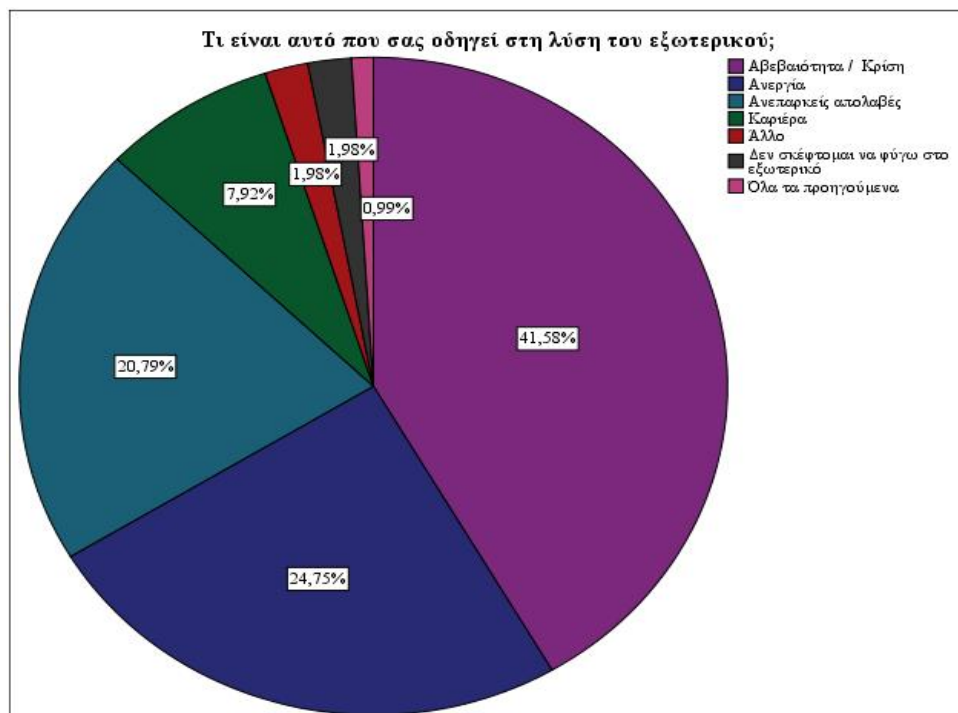
		Συχνότητα	Ποσοστό Έγκυρο %	Ποσοστό %
Έγκυρο	Αβεβαιότητα / Κρίση	42	40,8	41,6
	Ανεργία	25	24,3	24,7
	Ανεπαρκείς απολαβές	21	20,4	20,8
	Καριέρα	8	7,8	7,9
	Άλλο	2	1,9	2,0
	Δεν σκέφτομαι να φύγω στο εξωτερικό	2	1,9	2,0
	Όλα τα προηγούμενα	1	1,0	1,0
	Σύνολο	101	98,1	100,0
	Αγνοούμενες	2	1,9	
Σύνολο		103	100,0	

Συγκεντρωτικός πίνακας (pivot table) υπ' αριθμόν 20: Στην παρουσίαση των απαντήσεων του δείγματος που προηγείται είναι εμφανείς οι απαντήσεις των νοσηλευτών οι οποίοι έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Εδώ η διερευνώμενη

ερώτηση ήταν σχετική με τον παράγοντα που οδηγεί τους ερωτηθέντες στη λύση του εξωτερικού. Πιο αναλυτικά στο συγκεντρωτικό πίνακα παρουσιάζονται η συχνότητα των απαντήσεων των ερωτηθέντων, το ποσοστό % και το έγκυρο ποσοστό % που έχει η κάθε απάντηση.

Διάγραμμα τύπου ραβδογράμματος (bar chart) 20.bar: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανής η συχνότητα που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τον παράγοντα που οδηγεί τους ερωτηθέντες στη λύση του εξωτερικού.

Διάγραμμα τύπου πίτας (pie chart) 20.pie: Στην εικόνα που προηγείται απεικονίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι νοσηλευτές που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα. Σε αυτό το γράφημα είναι εμφανές το έγκυρο ποσοστό % που διαθέτει η κάθε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τον παράγοντα που οδηγεί τους ερωτηθέντες στη λύση του εξωτερικού.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΤΥΧΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

- Απαιτείται ανάπτυξη σε παραγωγικότερους τομείς και η διασύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή. Η σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την εξειδίκευση της παραγωγής.
- Δράσεις στήριξης της νεοσύστατης επιχειρηματικότητας, όπως η δημιουργία χώρων συνάντησης των νέων. Το 61% των μορφωμένων νέων που επιθυμεί να εργαστεί στον ιδιωτικό τομέα, με τον ίδιο μισθό με το δημόσιο και το 52% να δραστηριοποιηθεί το ίδιο επιχειρηματικά.
- Τονίζεται η αξία της αριστείας, της διαφάνειας και της αξιοκρατίας. Η διενέργεια, με τη στήριξη επαγγελματικών φορέων και του κράτους, περιοδικών διαγωνισμών, όπως βραβεία ή επιδότηση των εργοδοτών που θα προσλάβουν νέους Έλληνες επιστήμονες, θα αποτελέσει την απόδειξη για τη διασφάλιση της αξιοκρατίας.
- Επισημαίνεται η ανάγκη για ομαδοποιημένη υιοθέτηση του θεσμού της μαθητείας και της πρακτικής άσκησης.
- Παραπέμπει στη δημιουργία περιβάλλοντος φιλικού προς την επιχειρηματικότητα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των δεικτών ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum για το 2015 και 2016, η Ελλάδα είναι ένας από τους μεγαλύτερους τροφοδότες επιστημόνων και μηχανικών στην ψηφιακή τεχνολογία.
- Απαραίτητη η επανένταξη των νέων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης, εργασίας. Στην Ελλάδα, το ποσοστό των νέων ηλικίας 15-24 ετών ξεπερνά το 19% της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας που βρίσκεται εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης, εργασίας και είναι το τρίτο υψηλότερο στην Ε.Ε. Τα άτομα αυτής της κατηγορίας συχνά θεωρούν τον εαυτό τους εγκαταλελειμμένο από την πολιτεία και συχνά τοποθετούνται στο περιθώριο της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αφότου πραγματοποιήθηκε η ανάλυση των ερωτήσεων που καλούνταν να απαντήσουν οι ερωτηθέντες φαίνεται πως το 95,1% του δείγματος είχε θετική στάση στο γεγονός ότι υπάρχει μείωση υλικών με βάση τις σημερινές συνθήκες στην εργασία τους, ένα γεγονός που είναι επακόλουθο της μεγάλης κοινωνικοοικονομικής κρίσης που κυριαρχεί στην Ελλάδα.

Την ίδια στιγμή είναι εμφανές πως το 69,9% του δείγματος απάντησε πως συμφωνούν σε κάποιο βαθμό με το γεγονός ότι υπάρχει μείωση της ποιότητας της εργασίας με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασία τους. Επίσης και αυτό το γεγονός είναι ένα εμφανές επακόλουθο της κρίσης και της μείωσης των προσλήψεων προσωπικού μη δίνοντας τη δυνατότητα στα λιγοστά εργαζόμενα άτομα να ανταπεξέλθουν στα περισσότερα περιστατικά. Το τελευταίο γεγονός έχει ως αποτέλεσμα το 97,1% των ερωτηθέντων να απαντά ότι συμφωνεί με το ότι αυξάνεται η κόπωση λόγω της έλλειψης προσωπικού με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους. Όμως οι ερωτηθέντες διατήρησαν κατά την πλειοψηφία τους μια ουδέτερη στάση απαντώντας σε ποσοστό 35,9% ότι ούτε συμφωνούν αλλά και πως ότι ούτε διαφωνούν στο ότι υπάρχει αύξηση των λαθών στη δουλειά τους με βάση τις σημερινές συνθήκες εργασίας τους.

Επιπροσθέτως φαίνεται πως το 97,1% του δείγματος απάντησε πως συμφωνούν με το ότι υπάρχει μείωση του προσωπικού των νοσοκομείων με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας τους, ένα ακόμη επακόλουθο της κρίσης η οποία πλήττει τη χώρα.

Ταυτόχρονα ένα ποσοστό της τάξης του 74,7% του δείγματος φάνηκε να διατηρούν αρνητική στάση στο ότι ο μισθός τους ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν υποδηλώνοντας με αυτό τον τρόπο τις δυσμενείς μειώσεις που δέχονται και αυτοί σε σχέση με τις οικονομικές τους απολαβές. Αυτό το γεγονός παρατηρήθηκε και από το ότι το 95,1% του δείγματος απάντησε πως όντως έχει μειωθεί ο μισθός τους λόγω της οικονομικής κρίσης.

Παρά τις δυσκολίες που εξέφρασαν μέσω των απαντήσεων τους οι ερωτηθέντες φαίνεται πως ένα ποσοστό της τάξης του 55,4% διαφώνησαν σε όποιο βαθμό με το ότι σκέπτονται να βρουν δουλειά στο εξωτερικό. Ενώ την ίδια στιγμή παρατηρήσαμε πως το 57,9% των ερωτηθέντων έχει γνώση των συνθηκών που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα τους στο εξωτερικό αφού είτε συμφώνησαν είτε

συμφώνησαν απόλυτα με αυτό το ερώτημα. Συνεπώς φαίνεται πως αν και πάνω από τους μισούς ερωτηθέντες δεν θέλουν να συνεχίσουν την σταδιοδρομία τους στο εξωτερικό έχουν λάβει πληροφόρηση για τις συνθήκες εκεί.

Ένα σημαντικό σημείο της έρευνας είναι η παρατήρηση του γεγονότος ότι το 41,7% των ερωτηθέντων απάντησε με αμφιβολία στο ερώτημα εάν το βιογραφικό τους ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών. Επιπροσθέτως ένα σημείο άξιο αναφοράς είναι το ότι το 72,8% του δείγματος θεωρεί ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας τους είναι καλύτερες στο εξωτερικό, γεγονός που ενδεχομένως να πηγάζει από τη στασιμότητα των κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων της χώρας.

Παρατηρώντας στο συγκεκριμένο σημείο τους παράγοντες που οδηγούν τους ερωτηθέντες στη λύση της απομάκρυνσης από τη χώρα και της αναζήτησης καλύτερων συνθηκών εργασίας σε άλλη χώρα στην πρώτη θέση έρχεται ο παράγοντας της αβεβαιότητας συνδυαζόμενος με την κρίση που επικρατεί στη χώρα σε ποσοστό 41,6% επί των ερωτηθέντων. Ακολούθησε ο παράγοντας της ανεργίας με ποσοστό 24,8%, οι ανεπαρκείς απολαβές σε ποσοστό 20,8%, επίσης σε ποσοστό 7,9% ακολούθησαν τα άτομα τα οποία επιδιώκοντας να συνεχίσουν την καριέρα τους οδηγούνται στη λύση του εξωτερικού, ενώ σε ποσοστό 2% ακολούθησαν ορισμένοι ερωτηθέντες που ήταν κάθετοι στην απομάκρυνσή τους από τη χώρα και ισάριθμοι που δεν διευκρίνισαν το λόγο που ωθούνται να πράξουν κάτι τέτοιο. Τέλος, 1 άτομο με ποσοστό 1% απάντησε πως όλοι οι προηγούμενοι παράγοντες τους οδηγούν στη λύση του εξωτερικού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ. ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΑΛΥΟΜΕΝΩΝ ΤΑΣΕΩΝ.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Απαντήστε σε όλες τις ερωτήσεις σημειώνοντας στα τετραγωνάκια του παρακάτω ερωτηματολογίου.

1. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία

- 20-30
- 30-40
- 40-50
- 50-60
- 60 και άνω

3. Πόλη διαμονής

4. Επίπεδο εκπαίδευσης

- Προπτυχιακό
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό

5. Έτος αποφοίτησης

6. Επάγγελμα

- Δημόσιος υπάλληλος
- Ιδιωτικός υπάλληλος

7. Πόσα χρόνια εργασίας έχετε στο νοσηλευτικό χώρο;

8. Πόσες ώρες εργάζεστε;

- 2-4
- 4-8
- 8 και άνω
- Άλλο διευκρινίστε

9. Ο μισθός σας ανταποκρίνεται στις υπηρεσίες που προσφέρετε;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

10. Έχει μειωθεί ο μισθός σας λόγω οικονομικής κρίσης;

- Ναι
- Όχι

11. Επιλέξτε με βάση τις σημερινές συνθήκες της εργασίας σας:

1. Αυξάνεται η κόπωση λόγω έλλειψης προσωπικού;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

2. Υπάρχει μείωση των υλικών;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

3. Μειώνεται η ποιότητα της εργασίας;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

4. Έχει μειωθεί το προσωπικό των νοσοκομείων;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

5. Έχει αυξηθεί ο αριθμός των λαθών στη δουλειά σας;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

12. Σκέπτεστε να βρείτε δουλειά στο εξωτερικό;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ

- Διαφωνώ απόλυτα

13. Το βιογραφικό σας ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άλλων χωρών;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

14. Γνωρίζετε τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν σε σχέση με τον τομέα σας στο εξωτερικό;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

15. Πιστεύετε ότι οι προοπτικές εξέλιξης της εργασίας σας είναι καλύτερες στο εξωτερικό;

- Συμφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

16. Τι είναι αυτό που σας οδηγεί στη λύση του εξωτερικού;

- Αβεβαιότητα-κρίση
- Ανεργία
- Ανεπαρκείς απολαβές
- Καριέρα
- Άλλο διευκρινίστε

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cuche Denys,(2001) Η έννοια της κουλτούρας στις κοινωνικές επιστήμες. Γενηθήτω. Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα

Karamanidou L. (2015) Political parties and immigration in Greece: Between consensus and competition *Acta Politica*, 50 (4), pp. 442-460

Kerasidou A., Kingori P., Legido-Quigley H. (2009). You have to keep fighting: Maintaining healthcare services and professionalism on the frontline of austerity in Greece *International Journal for Equity in Health*, 15 (1), 118

Kulukundis E. (2015) Conflict in the eurozone: A view from Athens *Mediterranean Quarterly*, 26 (3), pp. 5-17

Lazaridis G., Skleparis D. (2016) Securitization of migration: The case of Greek security professionals *International Migration*, 54 (2), pp. 176-192

Motti-Stefanidi F. (2015) European Risks and resilience in immigrant youth adaptation: Who succeeds in the Greek school context and why? *Journal of Developmental Psychology*, 12 (3), pp. 261-274

Ntshingila N., Poggenpoel M., Myburgh, C.P.H., Temane, A. (2016) Experiences of women living with borderline personality disorder *Health SA Gesondheid*, 21, pp. 110-119

Osborn, L.A., Stein, C.H. (2016) Mental Health Care Providers' Views of Their Work with Consumers and Their Reports of Recovery-Orientation, Job Satisfaction, and Personal Growth *Community Mental Health Journal*, 52 (7), pp. 757-766

Triandafyllidou A. (2015) Reform, Counter-Reform and the Politics of Citizenship: Local Voting Rights for Third-Country Nationals in Greece *Journal of International Migration and Integration*, 16 (1), pp. 43-60

Tsirintani M. (2015) Strategic procedures and revisions for implementing telemedicine and telecare in Greece Applied Clinical Informatics, 3 (1), pp. 14-23

Αμίτσης Γ. και Λαζαρίδη Γ. (2001), Οι πολιτικές ρυθμίσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα, στο Αμίτσης Γ. και Λαζαρίδη Γ. επ., Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα, Αθήνα: Παπαζήσης

Αναστασίου Σ., (1988) Η μετανάστευση και η επίδρασή της στην ανθρώπινη συμπεριφορά, Κοινωνική Εργασία

Γεωργογιάννης Π., (2004) Διαπολιτισμική Εκπαίδευση (Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου, Άρτα 10-11 Δεκεμβρίου 2004). Πάτρα

Δαμανάκης Μ., (1989) «Πολυπολιτισμική και Διαπολιτισμική Αγωγή», Τα Εκπαιδευτικά, τεύχος 16, Αθήνα, Εκπαιδευτικός Σύνδεσμος

Δημητράκος Δ., (1984) Παιδεία και Κοινωνική Αναμόρφωση – Μια Γκραμσιανή Προσέγγιση. Εκδόσεις Νεφέλη

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. http://www.vima-asklipiou.gr/volumes/2010/VOLUME%2001_10/VA_ED_09_01_10.pdf
2. <https://ethicsandpatientsrights.wordpress.com/2013/05/25/%CE%BA%CF%89%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83-%CE%BD%CE%BF%CF%83%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%83-%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%83/>
3. https://www.researchgate.net/profile/Alexandra_Dimitriadou/publication/277816991_H_____. /links/5575150808aeb6d8c0194a5d.pdf
4. <http://www.news.gr/oikonomia/agora-ergasias/article/121690/metanasteftiko-revma-noshlefton-pros-th-germania.html>
5. http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1852&
6. <http://hypatia.teiath.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/8313/131.pdf?sequence=1>
7. http://ygieinikaiasfaleiaergasias43.blogspot.gr/2012/05/blog-post_29.html
8. <http://wol.jw.org/el/wol/d/r11/lp-g/102000802>
9. <http://www.mednet.gr/archives/2013-5/pdf/587.pdf>
10. <http://www.protothema.gr/greece/article/360660/opou-fugei-fugei-kai-oi-nosileutes/>
11. <http://www.onmed.gr/ygeia-politiki/story/332759/megalo-kyma-fygis-giatron-kai-nosilefton-sto-eksoteriko>
12. <https://left.gr/news/generation-e-i-nea-genia-tis-exodoy-mia-dimosiografiki-ereyna-gia-ti-neaniki-metanastevsi-stin>
13. http://www.nsph.gr/files/009_Oikonomikon_Ygeias/To%20%CE%BD%CE%BF%CF%83%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.pdf